

PASSEJANT

PELS CARRERS D'ALAUQUÀS

LA PRESENCIA DE LES DONES

Presentació.....	2
Introducció.....	3
EL RECORREGUT	4
CARRER DE LA MESTRA ISABEL LÓPEZ ÉBOLE	6
EL CARRER DE SANTA ANNA.....	7
CARRER D'ANTONIA MARÍA DE OVIEDO.....	9
EL CARRER DE SANTA CLARA	11
EL CARRER DE SANTA LLÚCIA	13
CARRER DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR	14
EL CARRER DE SANTA CECÍLIA	16
EL CARRER DE LA MARE DE DEÚ DEL CARME	17
CARRER DE LA MARE JOSEFA CAMPOS.....	19
CARRER DE ISABEL I LA CATÒLICA (O DE CASTELLA)	21
CARRER DE LES GERMANES CUBELLS.....	23
EL CARRER DEL 8 DE MARÇ.....	25
CARRER DE RIGOBERTA MENCHÚ.....	27

Presentació

Ja fa dos anys que es va crear la Regidoria de la Dona, separant-la així de la Regidoria de Benestar Social que, com era habitual en anteriors corporacions, estaven unides en una sola.

A llarg d'aquest període de temps, han estat múltiples les tasques que aquesta Regidoria ha dut a terme a favor de les polítiques d'igualtat. Llavors, era hora que prestàrem atenció als carrers del nostre poble amb identitat de dona.

Sols un petit percentatge dels carrers del nostre municipi tenem nom de dona, fins i tot comptant amb que una immensa majoria són noms de Mares de Déu i santes.

Per tant, és hora que les dines esdevenim en ames del carrer. Un treball del qual, amb tota seguretat, haurem de tornar a escriure d'ací uns anys, fet que confirmarà la superació d'una de les moltes desigualtats, en aquest cas socials, entre homes i dones.

Consuelo Marín Blasco

Introducció

Aquesta proposta no és un recorregut històric i cultural d'alt nivell, el nostre poble no presta per a massa en eixe sentit, però sí podríem dir que és un recorregut útil per conèixer el nostre poble des d'un punt de vista arquitectònic, urbanístic, sociològic, polític i econòmic. Perquè en els nostres carrers es reflexa com ha evolucionat la nostra societat en els últims trenta o quaranta anys, uns anys de canvis ràpids i profunds, d'ample abast. Els nostres carrers reflexen voluntats polítiques i poders econòmics sobretot, però també el dia a dia de cada veïna i de cada veí d'Alaquàs.

Qualsevol excusa pot ser bona per eixir al carrer. Si n'hi ha monument bé, si no sempre podrem passejar per conèixer els canvis que tot el municipi experimenta constantment: ací tiren una casa, allà obrin una botiga, més enllà pinten una façana. Sempre vindrà bé, per exemple, conèixer els nous carrers perquè algun dia algú aturarà el seu vehicle al nostre costat, mentre caminem per la vorera, iens preguntarem: Escolte per favor, el carrer tal on para?

De pas, amb aquest recorregut, podrem estirar les cames, prendre l'aire i el sol, si tenim xicalla o gent gran-és igual!-els prodrem passejar un poc, i després seure a dinar amb gana, o anar-se'n al llit més a gust. Els carrers de les dones són ara l'excusa.

EL RECORREGUT

Només el 8% dels carrers d'Alaquàs tenen noms de dona, i això estirant la selecció i comptant com a dones dues Mares de Déu. Això sí, els carrers estan ben repartits per tot el poble, és a dir, en totes les èpoques s'ha reconegut la importància d'alguna dona per a nomenar algun carrer nou. Algunes de les dones que trobem donant noms als nostres carrers han tingut relació directa amb el poble, d'altres són de conegut prestigi internacional i, per això, també valorades a Alaquàs. En definitiva, els nostres carrers reflexen el pes d'una tradició que comença a superar-se tres dels últims carrers que es construiran a Alaquàs tenen nom femení o feminista-, i que ha menystingut la realitat quotidiana de les dones com a ames dels carrers.

El nostre recorregut el començarem en un carrer a mig fer, com és el carrer de la mestra Isabel López Ébole. El carrer, situat al sud d'Alaquàs, discorre paral·lel a l'Albereda de les Autonomies en el seu tram entre la confluència dels carrers de González Huguet i Alcoi, fins a l'avinguda de Pablo Iglesias, coneguda com la carretera de Torrent. És una zona de recent construcció, on encara es fan vivendes i carrers. Allí els jubilats passegen i vigilen les obres que s'hi fan, els joves practiquen esport i les famílies amb nanos menuts prenen el sol els caps de setmana. Els dies de feina els camions de les obres van amunt i avall, mentre els caps de setmana el moviment es fa a peu i passejant.

Si creuem l'avinguda de Pablo Iglesias, ens podem dirigir al carrer de Santa Anna, un carrer irregular amb tres trams i que s'ha configurat primer pels seus extrems i després pel centre. Un dels extrems va quedar definit amb la construcció del mercat municipal, a l'esquerra de la façana del qual queda, tot i que no es construïren vivendes en eixe tram fins als anys 90. L'altre extrem és un carrer de naus industrials – l'esquena del supermercat Consum, antiga Renault, i del Restaurant Sulya, entre altres- que té un nivell més elevat que la resta del carrer i que, a hores d'ara, se salva amb uns esglaons. Aquest locals industrials, en el moment de la seua construcció estaven separats de la població i pròxims, tot i que en un extrem, del polígon industrial. Els dos extrems del carrer foren units quan es construï el parc de la Sequieta i les finques roges que hi miren, sent aquesta la part més bonica del carrer. Aquest carrer té mercat ambulant el dijous al matí, i és zona pròxima a concerts, mascletades o fires quan n'hi ha ocasió.

Pel carrer de Vicent Andrés Estellés o pel de Miquel Adlert Noguerol, podem arribar al carrer de Maria Antonia Oviedo, fundadora de les Oblates. És aquest un carrer que ha canviat molt en els últims quaranta anys, perquè el seu procés na ha sigut de passar a ser carrer després de ser camp de conreu, sinó que ha passat de tindre el cementeri, l'escorxador, un rajolar, la tàpia de les monges i la del camp de futbol, etc, a tindre vivendes, un centre cultural i un supermercat, uns recreatius i un parc.

Les últimes modificacions del carrer- el passatge d' Amadeo Aguilar, que hi desemboca, i les instal·lacions municipals, originades per la desaparició del convent de les Oblates- han donat vida a un carrer que abans només era l'esquena d'una artèria principal com l'avinguda del País Valencià, i on podíem trobar racons foscos i brutícia. Ara, però, sempre hi ha gent amunt i avall, gent que va al Centre Cultural l'Olivar, o mares i xiquets que van o venen d'escola- bé siga del col·legi Vila d'Alaquàs, bé siga del Mare de Déu de l'Olivar II-.

L'últim tram del carrer, que ix al parc de la Sequieta, encara ha de completar la seua fesomia. Després de desaparèixer les tanques del parc i del camp de futbol del Roser, ara podem gaudir d'una plaça oberta amb arbres, i pròximament alguna finca farà la rèplica a la part posterior de la finca de la cooperativa- de Vivendes populars- i a la seua veïna que sembla el castell d'alguna princesa nòrdica. Veieu per què?

Des d'aquesta zona del carrer podem accedir al carrer de Santa Clara que està canviant el seu aspecte en aquests moments per a ampliar les voreres. D'aquesta manera, un carrer menut com és podrà ser millor transitar per mares, pares i escolars que a peu acudeixen al col·legi Mare de Déu de l'Olivar I. Aquest carrer, sense travesseres, dona a la plaça de l'Hort de Sant Josep, una plaça encertada, al bell mig d'una zona on començà a construir-se de forma concentrada i que ara pot gaudir d'una zona d'esplai que porta el nom d'un antic hort que fou dedicat a la floricultura.

Pel carrer d'Albacete podem accedir al carrer de Santa Llúcia, un carrer paral·lel al carrer de Conca, on conviuen cases de planta baixa y finques de pisos, amb jardí davant o amb corral darrere, tallers i bars, diversitat. Al final, el carrer parteix en dos l'anomenat barri de Sant Fermí o de Los Faroles, pel seu enllumenat originari dels anys 50. Com consta en rètol ben gran la Delegación Nacional del Sindicato construï 160 vivendes en aquella zona l'any 1954, anomenant aquelles blocs com el Grupo Fermín Sanz Orrico, d'on sorgiria el nom de Sant Fermí que se li donà al barri i que és motiu de festes el 7 de juliol.

Eixirem del carrer de Santa Llúcia pel Camí Vell de Torrent, on fa un considerable escaló que l'última remodelació de la vorera i l'asfaltat ha quedat millor salvat, però que abans, per a cotxes,i, especialment per a vianants, suposava un esforç considerable. Tot i això ha sigut, i continua sent, aprofitat per molts vehicles per evitar el semàfor del Camí Vell de Torrent en la seua confluència amb el carrer de Conca, cosa que no és d'estranyar ja que quan es posa verd només poden eixir tres vehicles si els seus conductors estan atents, i l'últim s'ha de botar el semàfor en groc.

Agafarem ara la carretera d'Aldaia i en la segona boca de carrer a mà dreta, accedirem pel carrer Doctor Barberà al carrer de la Mare de Déu de l'Olivar, però abans d'arribar-hi buscarem una casa emblanquinada, a mà dreta, que té una placa amb el nom del carrer i l'efígie de Faustí Barberà, perquè en el primer pis d'eixa casa estigué l'escola de la mestra Isabel López Ébole, qui, si recordeu, dóna nom el nostre carrer de partença.

El carrer de la Mare de Déu de l'Olivar és en carrer de tota la vida, de cases baixes i de famílies que es coneixen perquè hi viuen, majoritàriament, de fa molts anys. És un carrer prou concorregut perquè serveix de centre de les seues travesseres, però de nit és tranquil i a l'hora de sopar es pot notar l'olor de carn torrada i embotit. A l'estiu encara hi ha gent que ix a la porta de casa a prendre la fresca, tant a l'esmentat carrer com a les seues travesseres, i si no s'ix més possiblement és perquè unes voreres estretes i el trànsit de vehicles no permeten una major confiança.

Pel carrer de Sant Josep podem baixar cap al de Santa Cecília. Un carrer que no apareix en un croquis d'Alaquàs de l'any 1918 (Quaderns d'Investigació, 1981, núm.1), però que en la seua construcció hi intervindria per marcar la seua trajectòria un ramal de la séquia Benàger, coneguda amb el nom de la Sequieta. El carrer de la patrona de la música acaba en el límit de terme amb Aldaia i hi trobarem encara una vàlvula de la séquia, per on entrava l'aigua que creuava tot Alaquàs fins a arribar a la zona de l'actual parc de la Sequieta i tornar a la séquia mare, en el terme de Picanya, per la zona de les instal·lacions esportives del Terç, i la gasolinera. La séquia, que permetia l'ampliació de les terres de regadiu, en un terme, com el d'Alaquàs, majoritàriament de secà, va deixar de utilitzar-se cap als anys 70 quan la indústria i la construcció sobre terrenys de conreu, entre altres motius, anà dificultant el manteniment de la séquia en ús, faena a la que estaven obligats els pocs llauradors que anaven quedant. Fins al punt que arribà a ser més barat comprar l'aigua de pous que netejar la séquia per poder-la gastejar.

De Santa Cecília eixirem en direcció al barri del Carme, o barri Socusa, i entrarem al carrer de la Mare de Déu del Carme, un carrer paral·lel a l'avinguda de Miguel Hernandez i que en l'actualitat és part de la volta de la processó. La major part de les cases d'aquest barri són iguals, blanques i de tres altures, tot i que en el carrer del Carme ja n'hi ha algunes finques diferents, construïdes amb posterioritat. No obstant, també té l'ambient d'una certa cordialitat, perquè la gent es coneix de fa temps, com a la resta del barri, i a l'estiu encara hi ha qui ix a la porta a xarrar amb el veïnat mentre es refresca del calor del dia. Però el carrer està partit pel carrer de Francesc Forment, un carrer amb molt de trànsit des de què es feren les rondes exteriors i es connectà el carrer amb la carretera que venia d'Aldaia. Les protestes dels veïns feren que es posaren passos de vianants i bandes sonores perquè els vehicles reduïren la velocitat, però el trànsit no deixa de ser un contrast amb la resta del barri.

D'ací creuarem l'avinguda de Miguel Hernandez per visitar dos carrers més que formen una creu, ja que el carrer de la Mare Josefa Campos i d'Isabel la Catòlica es creuen per la meitat l'un a l'altre. Són dos carrers que envolten pel sud els terrenys del col·legi i del convent de les Operàries Doctrinàries, fundat precisament per la Mare Josefa Campos. Tots dos carrers tenen un naixement semblant: primer amb cases de planta baixa i pis de gent del poble, amb tarongerars als seus voltants, i, poc apoc, als anys 60 i 70 els tarongers desaparegueren per aparèixer, a tots dos carrers, finques altes y solars. Els xiquets deixaren de jugar al carrer i els cotxes ho envairen tot.

Curiosament el carrer de la Mare Josefa Campos, una dona que té obert un procés per a la seua beatificació, fou uns dels primers carrers, concretament el segon, que va vore nàixer la festa del Moros i Cristians Perolers. Una festa que impactà molt agradablement, tant en els alaquasers originaris com en els adoptats, i que trencà amb unes Festes Majors tradicionalment religioses. Des de la séquia fins a les finques roges la música de les marxes i la sumptuositat del vestits donaren color a un carrer que ho necessitava.

Des d'ací passarem l'avinguda de Blasco Ibáñez o la d'Ausiàs March -podeu elegir per quin tram de la carretera de Torrent a Xirivella voleu passar- i ens dirigirem cap al lloc d'eixida. Però abans passarem pel carrer de les Germanes Cubells, que del carrer de Cervantes al carrer de González Huguet. Aquest carrer, construït en l'última dècada, ha sigut durant anys l'esquena del convent de Religioses Escolàpies que està a l'avinguda d'Ausiàs March. En l'actualitat, però, ja compta amb vivendes però no massa, ja que és un carrer curt i amb una travessera- el carrer de Tomàs Martínez Medina- : compta amb dos patis d'escala i dos accessos a la banda de les monges.

Acabem el nostre recorregut als carrers de Rigoberta Menchú i 8 de Març. Dos carreres a mig fer, com el d'inici. Seran, segurament, dels últims a fer-se en el nucli d'Alaquàs, perquè no ens queda terme, i que confluiran, curiosament, a la plaça de la Llibertat. Sobre aquests carrers s'haurà d'escriure d'ací uns anys, quan hagen passat vides i històries o algú haja investigat sobre les collites que s'hi pogueren fer en el seu moment, que serien abundants per la terra roja que s'hi veu els fonaments que s'estan fent. També algú podrà contar alguna cosa sobre la fàbrica de Mocholí, situada entre el carrer 8 de Març i el de Sant Ramon, que tancà als anys 70 que anà caient poc a poc fins que només quedaren les bases de quatre pilars.

En qualsevol cas, ja ens hem passejat, hem fet cama i gana, i ens hem guanyat un bon descans amb bon tiberi.

Aquesta ha sigut la nostra proposta.

CARRER DE LA MESTRA ISABEL LÓPEZ ÉBOLE

PER CONCEPCIÓ FERRER I SIMÓ

El carrer de la mestra Isabel López Ébole és un dels carrers de nova construcció de l'antiga partida del Terç. A l'est limita amb l'avinguda del General Palafox i a ponent dona a l'avinguda de Pablo Iglesias, discorre paral·lel a l'AlbeReda de les Autonomies i té com a travessies el carrer de Sant Ramon, el carrer del 8 de Març i el de Rigoberta Menchú. En aquest moment, només té una finca amb dos patis i la porta de darrere de l'antic col·legi El Terç, centre que pròximament podria tornar a ser educatiu, però en aquesta ocasió d'ensenyament secundari, si es porta a terme el projecte anunciat recentment.

La mestra Isabel López Ébole treballà a Alaquàs després de la Guerra Civil, cap als anys 40 i 50. Tenia una escola per a xiquetes de diverses edats, entre els 6 i els 12 aproximadament, a l'actual carrer del Doctor Faustí Barberà, dalt de cal Guerra. Per les seues mans i ensenyaments passaren moltes alaquaseres que aprengueren amb ella els seus coneixements elementals. Aquesta escola fou contemporània de l'escola dels cagons, de la tia Patrocínio i la tia Mariana, que era de xiquets i xiquetes menudes, de l'escola de Juan Moliner, en el carer de Canalejas, que era de xics; de l'escola de l'Ajuntament, amb Francisco Forment Martí, de malnom el Mestric; de l'escola de Pilar García, que tenia l'escola al carrer Major, dalt de la casa del capellà de les Oblates, que ensenyava les primeres lletres, i l'escola de les Operàries Doctrineres, que també era de xiques.

Després de la Guerra del 36 hi havia a Alaquàs diverses escoles, unes duraren més altres menys, i diverses persones que soles, o amb l'ajuda d'altres, per necessitat o per complementar el sou o la jubilació, que es dedicaren a l'ensenyament, bé a gent menuda, mentre les mares treballaven o cuidaven altres fills, bé a gent que necessitava repassar algunes lliçons, bé a gent que completava els seus estudis, sovint en compatibilitat, arribant a haver una escola nocturna per a gent treballadora. Però també hi havia qui, no content amb les ofertes educatives del poble, portava o enviava els fills a Torrent o València perquè estudiaren, sovint, en escoles religioses.

La història de l'ensenyament a Alaquàs des de principis de segle fins a l'actualitat està encara per estudiar. Podria ser treball d'investigació del centre educatiu que es puga instal·lar a l'edifici de l'antiga escola El Terç, del carrer d'Isabel López Ébole. Una dona a qui s'ha reconegut el seu esforç en l'educació de les filles d'Alaquàs, de la mateixa manera que s'ha fet amb alguns del seus col·legues masculins.

EL CARRER DE SANTA ANNA

PER M.C. SANTA DOMÍNGUEZ PALOP

El carrer de Santa Anna el trobem al sud de la nostra vila junt al parc de la Sequieta i delimitat pels carrers del Bisbe Cervera al sud, i de Vicent Andrés Estellés al nord, s'entrecreu al nord amb el carrer de Miquel Adlert Noguerol; al sud amb el carrer Lanjarón: a l'oest és paral·lel amb el passatge 25 d'Abril i amb l'est mira al mar junt al parc de la Sequieta. Ens trobem amb un carrer de nova construcció, fet al voltant dels anys huitanta, com a conseqüència de la creació del mercat municipal a partir d'un primer projecte dissenyat en l'any 1975 i que després, al 1981, fou remodelat en un més senzill. Actualment viuen en ell només 31 persones enregistrades, dels quals 14 són homes i 17 dones.

No existeix relació entre Santa Anna i el nostre poble, és a dir, no tenim constància de cap relació entre la Santa i el seu carrer, ni el terreny pertany a cap persona d'aquest nom. El nom del carrer, doncs, pensem que és arbitrari. Ara bé cal dir que enfront al carrer de Santa Anna es celebren, quan són les festes majors del poble, els dies 8 i 9 de setembre, les mascletaes en honor a la Mare de Déu de l'Olivar i al Crist de la Bona Mort. S'ha elegit aquest punt tal vegada com a ofrena simbòlica de la relació familiar existent entre Santa Anna, la Mare de Déu i Jesucrist.

En primer lloc, tractarem l'origen del seu nom, encara que les arrels d'aquest nom són molt profundes i diverses: Anna és d'origen hebreu, Hanna i, segons alguns etimologistes, significa "la graciosa" i, segons altres, consideren el seu nom derivat d'Hannaya (Ananies="Déu ha sigut misericordiós, s'ha compadit"); significaria, per tant, "misericordiosa", "compassiva", "de bon cor". Aquest nom primerenc no el trobem tan sols a la cultura hebrea, sinó també a l'antiquíssima civilització caldea anomenaven Anna a l'esperit que regia el cel i que junt amb Ea-"la Tera"-, i Mulge -"l'Abisme"-, formava la triada de les grans divinitats que governaven les tres regions de l'Univers. A la cultura romana, Enees, l'heroi grec que segons Virgili se salvà de la ruïna de Troia i fundà Roma, en passar per Cartago fou acollit per la reina Dido, que tenia una germana anomenada Anna. Trobem també, Anna com nom d'una ciutat grega i com el nom romà del Guadi -Ana (Guadi, que àrab significa riu).

Sant Joaquim i Santa Anna tingueren l'honor, únic en el món, de ser els pares de la Mare de Déu i els iaïos del nostre Senyor Jesucrist. Tot allò que es coneix d'ells prové de la literatura apòcrifa²²: l'Evangeli de la Nativitat de Maria, l'Evangeli apòcrif de Mateu I, sobretot, el Protoevangelium de Jaume (S.II.). En el segle XIII, algunes parts del Protoevangelium de Jaume varen ser incorporades per Jacobus de Voragine en la seua Llegenda Aurea; des d'aquell moment la història de Santa Anna es propagà per l'occident fins convertir-se en una de les més populars de l'església llatina. Segons tots aquests documents, Anna és filla de Matahan, sacerdot que vivia en Betlem, i que tingué dues filles més: Sobé (mare de Santa Isabel i iaia de Sant Joan Baptista) i Maria (mare de Maria Salomé).

Anna es casà amb el galileu Joaquim; era una parella rica i piadosa, però no tenien fills. Ella tenia gelosia per fer obres bones i esforçar-se en la virtut. Amava a Déu sincerament i es va sotmetre a la seua voluntat en tots els sofriments: el matrimoni suportà llargs anys d'esterilitat. Un dia Anna clamà al Senyor demanant-li que retirara d'ella aquesta maledicció i li va prometre que dedicaria la descendència al seu servei. Les seues oracions foren escoltades, un àngel la visità i li digué: "Anna, el Senyor ha mirat les teues llàgrimes; concebiràs i donaràs a llum i el fruit del teu ventre serà beneït per tothom". Aleshores, es mudaren a Jerusalem i allí, Anna donà a llum a una xiqueta que anomenà Miriam (Maria)³. Als tres anys la consagraren al temple, en compliment de la seua promesa. Joaquím morí abans que Anna, i una tradició fa contraura segons i terceres núpcies a Santa Anna i a més, la fa mare de tres Maries.

Una església, coneguda en diferents èpoques com Santa Maria, Santa Maria ubi nata est, Santa Maria en Probatca, Santa Probatca i Santa Anna, va ser construïda al segle IV, possiblement per Santa Elena (mare de l'emperador Constantí), sobre el lloc de la casa de Sant Joaquim i Santa Anna. Les seues tombes foren honrades fins el final del segle IX, fins que els invasors musulmans la convertiren en una escola. La cripta, que originalment contenia les santes tombes, fou descoberta el 18 de març de 1889. Es diu que les relíquies d'ella foren dutes de la Terra Santa a Constantinoble en el 710. Allí estaven en l'església de Santa Sòfia en 1333. La tradició de l'església d'Apt, al sud de França diu que el cos fou dut a Apt per Sant Llätzer, l'amic de Jesucrist; fou amagat per Sant Auspici (c.398) i tornat a trobar durant el regnat de Calemány. El cap de Santa Anna es mantingué en Mainz fins el 1510, quan fou robada i duta a Düren, Alemanya. Evidentment, no hi ha sòlids fonaments per assegurar si són o no autèntiques.

La seua imatge miraculosa es venerada en Notre Dame D'Auray, a la diòcesi de Vannes; també al Canadà, on és la principal patrona de la província de Québec. La seua onomàstica la celebrem el 26 de juliol junt amb la de Sant Joaquim, Erast, Alimpi, Teodul, Exuperia, Sufoni i Valent; Santa Anna és patrona dels miners -Crist és l'or i Maria la

plata-, les cosidores, les puntaires, els guanteres, el joiers, moliners, ebenistes, parteres i molts altres oficis. Els seus atributs són un mantell verd, simbolitzant l'esperança i la companyia de Maria i Jesús.

La seua figura i el seu nom ha tingut ressò a la nostra cultura. Alguns llocs que s'anomenen santa Anna són el Valle de Santa Ana (Badajoz), Santa Ana la Real (Huelva), l'església matriu de Santa Ana (Tenerife), el poble valencià d'Anna o el municipi de la Canal de Navarrés, també anomenat Anna. Entre les famoses del nostre segle que han portat aquest nom destaquen a la russa poetessa, Anna Akhmatova; a la sofrida Anna Frank, víctima de l'atrocitat nazi; a la ballarina russa de Giselle, Anna Pavlova; i a reines com Anna d'Àustria, quarta muller de Felip II de Castella o Anna de França, regent del seu germà Carles VII de França.

Tenim molts motius per a escollir a Santa Anna com a la nostra intercessora davant Déu. Ens vol molt perquè el seu nét Jesús morí per la nostra salvació i Maria, la seua filla fou proclamada Mare nostra baix la Creu. Podem acudir a ella amb tota confiança en les nostres necessitats. Tal volta per això, en record de la seua transcendència l'honrem amb un carrer a Alaquàs.

1 Aquesta biografia s'ha fet amb col·laboració de Gloria Blázquez.

2 Els escrits anomenats "apòcrifs" no foren acceptats per l'Església com a part de les Sagrades Escripures perquè contenen moltes dades que no són fiables. Però si contenen algunes dades de documents històrics.

3 Aquesta història es sembla a la de la concepció de Samuel en les Sagrades Escripures, i la mare d'aquest també s'anomenava Anna (I.Sam.1, 1-2, 11).

CARRER D'ANTONIA MARÍA DE OVIEDO

PER JAUME SANZ PERPIÑAN

El carrer de la Mare Oviedo es troba, aproximadament, a la banda de darrere de la parròquia de la Mare de Déu de l'Olivar, paral·lel, en direcció al centre del poble, al Camí Vell de Torrent. Un fet remarcable d'aquest carrer és que té un xicotet tram per vianants, el que està al costat del carrer de Conca. Seguint el sentit circulatori dels vehicles, aquest carrer comença al carrer de Miguel Adlert Noguerol, en la confluència d'aquest amb un carrer de nova creació, després de l'actuació urbanística que està sofrint aquesta zona del poble, amb l'eliminació de l'antic camp de futbol del Roser, i que es diu carrer d'Antonio Sancho Bueno, al costat del parc de la Sequieta i finalitza a l'abans esmentat carrer de Conca, amb una longitud de 297 m.

També cal destacar que aquest carrer du aquest nom, perquè és el carrer que envoltava per darrere la casa-convent i l'escola que duien el nom de la religiosa Antonia María de Oviedo, una dona de profundes conviccions religioses, que va optar per la pobresa com a forma de vida per tal de facilitar la dels més necessitats. Aquesta dona tingué una forta experiència configuradora de l'Esperit, que la duqué progressivament del palau dels reis a la casa del pobre, de l'amistat amb el grans a una cordial relació amb el humils, i fa de la delicada institutriu de princeses l'entrançable servidora de la dona més humiliada. Tot un procés d'identificació amb el Senyor, en les seues mateixes actitud d'apropar-se a allò

pobre, a allò que no compta...

9

I ara intentarem conèixer un poc més la vida d'aquesta dona que, sense haver estat a Alaquàs, ens deixà, a través de les religioses de l'orde que va fundar i que tingueren una casa al nostre poble, una gran empremta.

Antonia María de Oviedo i Schönthal va nàixer el 16 de març de 1822 a la ciutat suïssa de Lausana, al costat del llac Lemán, i als pocs dies va ser batejada a la capella de Sant Esteve de la mateixa ciutat. Els seus pares eren Antonio Mª de Oviedo i Oviedo i Susana Schönthal i Favre. Son pare, nascut a Sevilla però provinent d'Oviedo, tenia un negoci d'exportació de fruites i productes del país, amb alguns vaixells mercants. La situació política de finals del segle XVIII fa que el negoci acabe malament. Antonio fou enviat a Londres a perfeccionar l'anglès, però una tempesta féu afonar-se el vaixell, quedant tots els passatgers en mans del francesos, que com estaven en guerra contra Espanya i Anglaterra, que eren aliades, varen ser fets presoners. Antonio fugí i vagà per terres europees fins que arribà a Lausana, on conegué a Susana Schönthal.

Sa mare era la més xicoteta de cinc germans. Tenia una port atraient, un indiscutible geni artístic, en especial per a la pintura, i comptava amb una educació prou completa. conegué a Antonio quan aquest arribà a Lausana fugint, i s'enamorà d'ell. El 20 de juliol de 1819 es casaren feliçment a l'església catòlica de Sant Germà d'Assens.

Son pare se n'anà a Londres molt prompte, per intentar traure endavant l'empresa familiar. Allà contrau una greu malaltia i la seua dona se n'anà a cuidar-lo.

Quan comptava tretze anys (1835), i encara a Lausana, va pendre la Primera Comunió, el primer dia de juny, sense comptar amb la presència dels seus pares, i als pocs dies, el 22 del mateix mes, va faltar son pare, que es trobava a Londres en companyia de sa mare. Aquesta, però, la va animar a superar les dificultats amb força espiritual, cosa que ajudà molt a Antonia en els anys següents.

Tres anys més tard, el 24 de juliol de 1838, va escriure a Friburg, la seua Regla de vida. Estava en Friburg per voluntat de sa mare, que volgué que Antonia completara la seua formació al pensionat que les senyoretetes de Martange tenien a aquesta ciutat. Continué vivint a Friburg, i el 23 de juny de 1843, féu vot de castedat per un any i obrí un pensionat.

El tres de febrer de 1848, va morir sa mare, de forma inesperada. Als pocs dies, el 15 del mateix mes, es féu institutriu de les filles de la reina Mare d'Espanya, Mª Cristina, i al palau reial, es veu coberta de favors. Allà a Madrid, l'any següent, conegué monsenyor José Mª Benito Serra, primer bisbe de Port Victòria a Austràlia.

El setembre de 1854, i degut als greus incidents polítics i militars que estaven començant a produir-se a Espanya, hagué de fugir amb la família reial a França. Primer feren estada a Bagnères de Bigorre, on va escriure Història d'una consciència, però després acabaren traslladant-se a Rueil, als afores de París, on s'acomodaren al palau de la Malmaison.

A París, el 20 d'abril de 1855, ingressà en l'associació de Filles de Maria. Dos anys més tard, a finals de 1857, viatjà per primera vegada a Roma experiència que repetirà una vegada més dos anys més tard, estances en les que tingué un contacte directe amb el Papa, raó principal dels seus viatges. Les seues estades a Roma la feren créixer molt en la fe, i allí s'impregnà del sentit del treball pels altres, de la millor forma que qualsevol por donar de si mateix.

El 1860, a finals d'octubre, acabà la seua missió com a institutriu de les filles de la Reina, raó per la qual hagué d'eixir del palau de la Malmaison. Es traslladà novament a Roma, on el mes de desembre va fixar la seua residència. Allà a Roma, tornà a trobar-se amb José Mª Benito Serra, bisbe missioner a Austràlia. Aquest providencial encontre té un llarg abast ja que la recerca del pla de Déu sobre les seues vides es fa un compromís personal irrenunciable i apareix ja la possibilitat d'una missió compartida.

El 24 de febrer de 1862, es convertí en vice-presidenta de l'Obra Apostòlica. En agost del mateix any, el Papa Pius IX acceptà la renúncia al bisbat de Perth, presentada pel Pare Serra dos anys abans. Així el traslladaren a Espanya.

L'any següent, a finals de març, tornà a Madrid a visitar els seus familiars. I un any després, també a Madrid, al temps de Pasqua, "Nuestra Señora del Buen Consejo" va tindre una intervenció decisiva en la vida d'Antonia. El dia 1 de juny del mateix 1864, junt al Pare Serra, a Ciempozuelos (Madrid), va obrir l'asil de "Nuestra Señora del Consuelo", asil per a dones penedides, on hi havia dues germanes de l'orde, el bisbe i un company, la directora, una criada i sis dones que volien millorar la seua forma de vida. El 7 d'octubre de 1864, una Reial Orde del Govern atorga l'aprovació al nou asil. S'aproven també els Estatuts, on apareixen consignats els fins de la institució, les destinatàries i els primers elements del viure diari en la casa. El bisbe s'encarregà de buscar una institució religiosa que vulga atendre la nova obra, i qui ho fa són les Adoratrius. I aniran sent-ho altres ordes, però cap d'elles continuava l'obra o convencia a Antonia.

Uns anys més tard, el 9 de juliol de 1867, a Roma, Antonia rebé el Diploma d'Oblata del Santíssim Redemptor, orde que definitivament va acollir l'obra d'Antonia.

10

El 4 de març de 1869, l'asil de Ciempozuelos va sofrir un incendi.

El 2 de febrer de 1870, Ciempozuelos, comença a vestir un hàbit amb el nom d'Antonia Maria de la Misericòrdia. Fundà l'Institut d'Oblates del Santíssim Redemptor. Antonia pensava que l'amor era l'arrel de la qual brollen i la sàvia que manté vives les intuïcions pedagògiques de la nova congregació religiosa. Un amor ben concret, que s'expressa en un profund respecte i acceptació de les xiques més rebels i desfavorides. Antonia tracta amb atenció amorosa a cadascuna. No obstant això, les que més atrauen la seua atenció són precisament les més difícils, les incapaces, les plenes de misèria; fins i tot les que, per la seua malaltia, semblen més repugnants. Així guanya el cor i la confiança de totes, de tal forma que mou a amar-la com a mare i a respectar-la com a santa.

Dos anys més tard, el 2 de juliol de 1872, queda instal·lada la primera imatge del "Perpetuo Socorro" en la Casa Mare de Ciempozuelos. I el mateix any, entre setembre i desembre, redacta les Regles del nou Institut.

L'any següent, el 25 de març de 1873, Antonia fa la seua professió religiosa davant José Mª Benito Serra, que havia estat nomenat bisbe de Daulia, en Ciempozuelos.

En 1876, es dona la creació de dues Fundacions o Cases d'Oblates, el 24 d'agost la de Vitòria i el 8 de setembre la de Benicàssim.

Tres anys després, el 25 de febrer de 1879, a Madrid es dona l'aprovació de l'Institut. L'any següent, el 30 de març de 1881, en Roma es promulga el Decret d'Alabança, decret amb el qual es donà validesa eclesiàstica a la Congregació i a l'Institut fundats per Antonia Mª de Oviedo.

Uns anys més tard, el 8 de setembre de 1886, es va produir la mort del fundador de la Congregació, moment al qual hi habien ja catorze cases d'Oblates per tota Espanya.

Per fi, el 19 de maig de 1895, a Roma, es promulga el Decret d'Aprovació de l'Institut, decret que Antonia venia esperant de feia setze anys.

Pocs anys després, el 28 de febrer de 1898, a Ciempozuelos, va morir Antonia Maria de Oviedo, quasi inesperadament, havent ja un total de divuit fundacions o cases d'Oblates.

El 23 de novembre de 1927, a Madrid, comença el procés informatiu ordinari per la beatificació d'Antonia Maria de Oviedo, i trenta-cinc anys després, el 7 de juliol de 1962, a Roma, es promulga el Decret sobre l'heroïtat de les seues virtuts.

EL CARRER DE SANTA CLARA

PER M.C. SANTA DOMÍNGUEZ PALOP

El carrer de Santa Clara el trobem a la part oest d'Alaquàs: delimitat pels carrers de Vicent Andrés Estellés a l'est i el carrer d'Albacete i la plaça de l'Hort de Sant Josep a l'oest, està als afores de la nostra població. Hi ha 169 alaquasers enregistrats en aquest carrer, 83 hòmens i 86 dones. El carrers de nova construcció.

El fet d'anomenar-se aquest carrer honorat a Santa Clara és arbitrari, és a dir, el Ple de l'Ajuntament va nomenar aquest carrers Santa Clara per unanimitat, sense cap motiu històric evident. El nom de Clara es va fer famós gràcies a Santa Clara d'Asís "radiant de nom i més radiant de vida", fundadora de les pobres clarises.

El nom de Clara és un nom ric de contingut; a més del seu significat primerenc de l'adjectiu llatí clarus-a-um, que es refereix a la lluminositat, resplendor i transparència, aquest ha generat altres significats metafòrics que l'enriquieren més. Primitivament coincideix al seu significat amb els noms de Blanca i Alba i en llatí també té el significat de "famosa, il·lustre". Ja a la primera època mítica, prèvia a la fundació de Roma, del primer Clarus que tenim constància és d'un capità lici que lluità en Itàlia a les ordres d'Enees. A partir d'ací, la cultura romana començà a utilitzar aquest nom en la forma masculina i femenina, encara que la primera hui en dia està relegada a l'oblit i sols s'utilitza la femenina.

Clara d'Asís, nasqué a Itàlia al 1193, filla de Favarone de Ofreduccio i d'Ortolana, el qual havia sigut cavaller. La seua conversió es va fer als 18 anys quan escoltava un sermó de Sant Francesc d'Asís, que predicava que hi havia de lliurar-se de les riqueses i béns materials i dedicar la seua vida a l'oració i penitència. El diumenge de Rams de 1212 se n'anà on el Sant vivia pobrament i es posseïa baix la seua direcció. Els seus burguesos germans volgueren dur-se-la a la força, però ella, mostrant el seu cap rapat, contestà enèrgicament que ja tenia home i que havia consagrat a Déu la seua virginitat, i els digué: "Per amor al meu Crist Jesús he renunciat totalment a tot l'amor per allò material i mundà". Els seus germans, llavors, desistiren.

Sant Francesc portà a Clara junt l'església de Sant Damià a una pobre i humil casa. Sa mare i la seua germana Agnès decidiren també anar-se'n amb ella, així com moltes donzelles més. El convent es va omplir ràpidament, ja que l'única condició per entrar-hi era donar els béns als pobres. La fama i virtut de Santa Clara també brincà prompte les fronteres de la Umbria i d'Itàlia (en pocs anys, convents similars foren fundats en les ciutats italianes de Pàdua, Perugia, Venècia, Màntua, Bolònia, Milà, Siena i Pisa), i als pocs anys ja hi havia convent de clarises a França, Alemanya i Txecoslovàquia. De fet, Agnès, filla del rei de Bohèmia, va a establir un convent d'aquest orde a Praga i ella mateixa va prendre els hàbits. En el seus convents, l'almoïna i el treball eren els dos pilars. De fet, foren anomenades "les pobres clarises", per practicar aquesta austeritat, poc freqüent aleshores en les dones. Anaven descalces, dormien en terra i parlaven només quan la necessitat o la caritat els obligava. Ella mai acceptà cap regal de béns i açò propicià que en 1216 rebera d'Innocenci III l'anomenat "Privilegi de la pobresa", que permetia a Clara i les seues monges viure sense cap possessió. Els convents foren tallers de perfeccionament d'ànimes i reportaren a la societat occidentals innumerables avantatges. Tot això, perquè Clara posseïa una voluntat d'acollida, de confiança i servei. Era una persona singular, plena de misteri i fascinació, de transparència i silenci alhora, que fou capaç d'escoltar i de mirar la realitat amb uns ulls nous i transparents. En Clara d'Asís s'ha posat en rrelleu la seua disponibilitat, coherència i enfrontament a la societat.

Seguia sempre els ensenyaments de Sant Francesc, a qui admirava de forma idolatrada; eren complementaris en tot: Francesc representa la paraula, Clara el silenci; ell viu l'acció, ella la contemplació; ell és la transparència, ella la llum... Dos personatges, dues vides vinculades a la força de Déu i la llum de l'Evangeli de Jesucrist. Clara d'Asís, estigué malalta durant 27 anys, encara que al llit brodava i pregava sense parar. Una llegenda conta que, al estar malalta no pogué anar a la missa del Gall, i la va escoltar a distància. La fi del seu camí de pelegrinació fou el 10 d'agost de 1253 als 60 anys d'edat. Es va obrir el procés de canonicació el 24 de novembre de 1254, per la seua inalterable paciència i alegria en la malaltia i l'amor a Crist. fou canonitzada el 15 d'agost de 1255 pel papa Alexandre IV, el seu amic i protector. El seu cos, va descansar primer a l'església de Sant Jordi a Asís, i després, el 1260, a una església construïda per el seu soterrament. Després de 600 anys, en 1850, es va descobrir el seu cos intacte i hui en dia es pot veure en una cripta, dins d'una urna de vidre.

L'11 d'agost es celebra el nom de Clara, patrona de la televisió, brodadores, vidrers i doradors. Existeixen moltes llegendes referides a les seues proteccions: en aspectes meteorològics, si vols que faça bon temps o que el dia que et cases no ploja has de dur ousó al monestir de les clarises el dia d'abans; en curació de malalties, has de pregar a Santa Clara si vols sanar els peus, el ulls o si té mal de pit.

La vida i obra de les clarises s'ha estés en el decurs de set segles i encara hui no ha perdut la seua eficàcia renovadora. El convent de Sant Damià es conserva actualment quasi en el mateix estat en què l'habitaren Santa Clara i les seues germanes. Conta la tradició que en aquest, Clara només conreava tres classes de plantes: el lliri blanc, símbol de la puresa; la violeta, símbol de la humilitat i la rossa, de l'amor a Déu. Hui les religioses clarises són unes divuit mil repartides en 1248 convents en tot el món. A Espanya hi ha més de 200 monestirs on, des de l'any 1228, es segueix el nom i l'obra de Clara d'Asís. En 1804 es va fer un canvi en la seua regla, originalment orde contemplatiu, dixant que les religioses clarises prengueren part activa en el món. Ara hi ha cases d'aquest orde a Palestina, Irlanda, Anglaterra, Amèrica del Nord i del Sud, així com segueix la tradició al continent europeu. L'emblema de Clara és la Custòdia i en l'art se sol representar amb un cibori i portant a la mà el Santíssim Sagrament.

4.- Aquest article ha rebut la col·laboració de Sandra Marcilla.

5.- També el trobem el santoral el 12 d'agost, 18 d'agost, el 10 de febrer, l'1 i 7 d'abril.

6.- Açò pot ser per l'homonímia entre el nom de Clara i la matèria albuminosa transparent que envolta el rovell de l'ou.

EL CARRER DE SANTA LLÚCIA

PER JESÚS FERRER I ROBLES

Quan parlem de Santa Llúcia hem de tenir en compte que hi ha moltes santes amb aquest nom, no obstant en totes trobem un tret comú: van ésser temptades o obligades a tenir relacions sexuals amb homes però sempre ho van refusar, ja que per elles el seu únic amor era Jesucrist, açò provoca la fúria dels seus pretendents que les torturen fins acabar amb les seues vides. Totes van nàixer o viure a Itàlia.

La paraula Llúcia ve del llatí "lux, lucis" que vol dir llum; és per això que ha estat patrona de tots aquells que necessitaven la llum per poder treballar, sobretot de les modistes i sastres, i d'ací és on arranquen expressions com "que Santa Llúcia et conserve la vista", ja que on hi havia llum hi havia possibilitat de veure.

Aquestes han estat algunes de les Santa Llúcia més importats que recorda la història.

SANTA LLÚCIA DE BELEFAR

Nascuda a Castre Porcià, fou priora al convent de les Agustines a Amèlia d'Itàlia. Va morir el 27 de juliol de 1350.

13

SANTA LLÚCIA LA CASTA

Monja dominica nascuda a França, va vindre a Espanya amb Sant Vicent Ferrer, va morir, aproximadament, el 3 de desembre de 1420. Es conta d'aquesta beata que advertint que un jove la seguia enlloc, va voler descobrir perquè, quan va saber que era pels seus ulls se'ls va arrancar i li'ls envià al jove. Per això se la representa amb una safata on apareixen els seus ulls.

SANTA LLÚCIA DE SIRACUSA

Es de totes la més important i la que prenem com a referència a l'hora de fixar el seu sant al calendari. Va ser martiritzada el 13 de desembre, com ho indica el martirologi romà, encara que no sabem amb exactitud l'any: segons unes versions fou el 298, altres parlen del 303, 304 o 305.

Nascuda a Siracusa, ciutat del sud d'Itàlia. Va quedar òrfena de pare quan encara era una xiqueta, i sa mare Eutiquia va intentar casar-la amb un cavaller ric però pagà. Llúcia volia guardar la seua virginitat i dilatava el donar el vistiplau al casament. La seua conversió naix quan al visitar el sepulcre de santa Àgueda de Catània, en companyia de sa mare (que estava malalta des de feia quatre anys) i que va sanar, aquest fet li va fer dedicar-se completament a Déu. Al tornar del viatge de Catània, Llúcia li diu a sa mare que vol casar-se, però no amb el promés que aquesta li ha preparat sinó amb Jesucrist.

Li fa saber que vol també el seu dot per donar-lo al Senyor. La mare primer no ho accepta però finalment accedeix. Aleshores va vendre els objectes que formaven la dot i els diners que recollí els lliurà als pobres. En descobrir aquest fet el cavaller que volia casar-se amb ella es va enutjar molt i la va denunciar davant al prefecte de la ciutat, acusant-la de maga i enemiga dels deus. Pascasi, com així es deia el prefecte, la va interrogar demant-li un sacrifici per als deus. Llúcia li respongué que el vertader sacrifici era posar remei als problemes que patien les vídues, orfes i pobres, i que ella ja feia tres anys que venia oferint aquest sacrifici i solament li restava oferir la seua vida per ells i a Déu. Pascasi, per tal de fer-li perdre la virginitat y bona conducta, la va conduir a un prostíbul. Però Llúcia es va convertir en una estàtua que ni dos bous aconseguiren moure d'allí. El prefecte cridà uns mags per tal que pogueren desfer el que ell considerava màgia. Res aconseguiren. Li va calar foc, però ella va romandre enmig de les flames com si res passara. Finalment li va travessar el coll amb una espasa, aleshores encara que tenia una ferida mortal continuava pregant i parlant amb els cristians presents.

És molt comú representar aquesta santa amb els ulls en un plat que ella sosté, sembla que no té res a veure amb la seua vida ni martiri, sinó amb un significat simbòlic o que l'hagen cofós amb la beata santa Llúcia la Casta.

El seu culte és molt antic i estés, el seu nom està inscrit al cànon de la missa.

A Siracusa té dedicats dos temples i quatre a Roma, i les seues relíquies estan molt esteses.

SANTA LLÚCIA D'URBINO

El 25 de juny de 301, segons cita el martirologi romà, a Santa Llúcia d'Urbino, que va ser duta a Roma per satisfer la sensualitat de l'emperador, i negant-se va ser degollada juntament amb 22 joves més.

CARRER DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR

PER JAUME SANZ PERPIÑAN

El carrer de la Mare de Déu de l'Olivar es troba en una de les zones més antigues i boniques del nostre poble, en la banda que queda unida al veí poble d'Aldaia. Concretament, aquest carrer és paral·lel a la carretera d'Aldaia, i anant cap a aquest poble per eixe carrer que té nom de carretera, queda a l'esquerra. Seguint el sentit ciurculatori, el carrer que ens ocupa va des del carrer de Sant Gaietà, (carrer compartit amb el poble d'Aldaia i que allí duu per nom carrer del Doctor Severo Ochoa), fins la confluència entre els carrers del Convent i doctor Barberà, amb una longitud de 177 m. Un fet, podríem dir tècnic, a destacar d'aquest carrer és que, pel costat que contacta amb el carrer de Sant Gaietà, degut a la diferència d'altura d'ambdós carrers, no hi ha accés per a vehicles, existint una jardineria i un accés per a vianants per solucionar la unió entre ambdós carrers.

I qui és aquesta dona a la que està dedicat el carrer que ens ocupa? Aquesta dona és la Mare de Déu, una dona com altres de la seua època, que tingué el privilegi de ser el "vehicle" que elegí el Senyor per fer-nos arribar a Jesús. Però eixa és una altra història.

Com ha quedat clar, mare de Déu només hi ha una, però en cada lloc on es produeix la troballa d'una imatge o una aparició mariana, a la Mare de Déu se li dóna un qualificatiu, raó per la qual les advocacions de la Mare de Déu són tant diverses, algunes de les quals es poden observar als noms de diferents carrers del nostre poble.

Però parlarem ara de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar.

Alguns historiadors asseguren, amb Escolano, en descriure la troballa:

Llaurant al seu olivar un cristià i honorat llaurador, veí d'Alaquàs, amb un parell de bous, la reixa de l'arada ensopegà amb un cos estrany; el bon home, pensant haver trobat un tresor amagat pels moros, procurà secretament excavar la terra amb la seua aixadella, trobant-se a escassa distància el tresor més preciós que pogué imaginar-se: en descobrir una campana junt a una olivera, cridà en la seua ajuda els seus veïns, els que després d'alçar eixa campana, es trobaren la imatge de la Santíssima Mare de Déu.

Els llauradors, pacífics, honorats i vells cristians, com els descriu el Prevere En Timoteu Casaban al seu llibre Breve descripció Històrica Religiosa de la Villa de Alacuás, con Novena y Gozos a la Virgen del Olivar, escrit l'any 1899, experimentaren una enorme alegria als seus cors en veure's afavorits per cel amb tant preciat regal; però prompte aquestes alegries es tornaren en tristeses. En tindre notícia d'aquest succés, el reverend clergue de Sant Nicolau, la parròquia a la qual pertanyia d'Alaquàs en aquesta època, amb la finalitat que la Mare de Déu trobada rebera amb decència i veneració el culte degut, no solament dels alaquasers, sinó també dels valencians, determinaren fóra trasllada a l'església parroquial i col·locada en un altar de la mateixa; els veïns d'Alaquàs, com era natural, s'oposaren en aquesta determinació, però no aconseguiren res, i encara que protestaren, la Santíssima Mare de Déu fou duta en processó a València.

Sens dubte, la Mare de Déu havia elegit per establir el tron de les seues pietats el poble d'Alaquàs, i aquella mateixa nit, els àngels traslladaren miraculosament a aquesta Vila la imatge de Maria Santíssima.

En notar la falta de la Mare de Déu al matí següent, el clergues de Sant Nicolau pensaren fundadament, per raó de la oposició del fills d'Alaquàs, que algun d'ells hauria furtat i amagat la imatge de Maria, raó per la qual, dirigit-se novament a Alaquàs, practicaren un detingut i rigorós registre en les cases o vivendes dels seus veïns, i al no trobar en cap d'aquestes la desitjada imatge, tornaren al lloc on s'havia produït la troballa, lloc on es trobava la santa i venerada imatge. Aquest fet acreditava, per ell a soles suficientment, que era voluntat de la Mare de Déu romandre i ser venerada al mateix lloc de la seua troballa; però suposant el Clero que aquest succés havia estat un ardit d'algun veí d'Alaquàs per quedar-se amb la imatge, se l'endugueren novament a València, servint tot açò per demostrar una vegada més que la Mare de Déu volia ser d'Alaquàs, estant miraculosament traslladada de nou al lloc de la seua troballa.

Coneixent aleshores, tant el clero com els veïns, que era voluntat de la Santíssima Mare de Déu quedar i rebre culte al mateix lloc de la seua troballa, determinà el poble alçar un temple amb el nom de "Nuestra señora del Olivar".

Amb la finalitat de donar major culte i veneració a la Santíssima Mare de Déu de l'Olivar, el 5 d'abril de 1537 el senyor d'Alaquàs, Jaume Garcia d'Aguilar, donava a l'ordre dels Mínims, a través del seu General, Fra Gaspar de Foix, la xicoteta església on es venerava la Mare de Déu i es comprometia a construir el convent per a l'orde i a diners i aliments perquè els frares pogueren viure.

Els veïns d'Alaquàs reberen copiosos beneficis amb els fills de Francesc de Paula. Aquests religiosos, amants i devotíssims de la Mare de Déu de l'Olivar, van sostindre i esteneren el seu culte i devoció, edificant-nos amb els seus exemples de caritat, abnegació i sacrifici.

Amb satisfacció i content de tots el honrats fills d'Alaquàs, romanien els religiosos mínims en aquest poble; però vingué l'any 1834, i en aquesta època de tristos records, hagueren d'abandonar amb sentiment i dolor aquest apreciat retir. Amb l'exclaustració dels mínims, silenciós i trist quedà el santuari de Maria de l'Olivar; però no, els fills d'Alaquàs no podien adoptar indiferència davant d'aquests esdeveniments, ni podien abandonar a la seua benivolguda i excelsa Mare, i per això, en unió del seu alcalde que en la citada data era Francesc Portalés i Sena, el col·locaren front a la revolució, no pementent de forma alguna, com a bons patricis i amants fills de la Mare de Déu de l'Olivar, que fóra tirada avall l'església ni profanades les imatges que a la mateixa es veneren. Des d'aquesta data fins l'any 1877, tingueren cura i sostingueren d'una manera especial els veïns d'Alaquàs el santuari de la seua patrona. Eixe any adquiriren les religioses Oblates del Santíssim Redemptor l'edifici o monestir que pertanyia als mínims.

En fundar una Casa en aquesta Vila, les religioses demanaren tindre cura de l'endrec i culte de l'església on es venera la Santíssima Mare de Déu de l'Olivar, la nostra patrona benivolguda; les autoritats d'aquesta Vila, de comú acord, accediren a aquesta petició mitjançant escriptura pública.

15

Però fa uns pocs anys, les religioses d'aquesta congregació, la fundadora de les quals també té un carrer al nostre poble, hagueren de marxar de la Casa que tenien oberta a Alaquàs des de fa tants anys. Aquest trasllat es produí quan l'antic convent que acollia la imatge de la Mare de Déu de l'Olivar, s'havia convertit ja feia uns quants anys en parròquia del poble (recordem que el 1998 va ser quan la parròquia de la Mare de Déu de l'Olivar va celebrar les seues noces d'argent, els seus 25 anys d'existència com a tal). Així, la Mare de Déu es troba en un lloc on pot venerar-se de forma digna i on es poden celebrar les festes en el seu honor, festes de la nostra patrona que es celebren el dia 8 de setembre de cada any.

I el poble també la venera com millor sap, participant en la Novena que es fa en el seu honor, regalant-li flors en les ofrenes que es fan en falles i un dia abans del dia de la seua Festa Major, passejant-la per les cases dels habitants d'Alaquàs, i d'algunes altres formes que ara no em venen al cap, però que segur que fan sentir a la Mare de Déu de l'Olivar que és molt estimada al poble on va voler estar i on aparegué baix una olivera, al camp d'un llaurador alaquaser que treballava la seua terra.

EL CARRER DE SANTA CECÍLIA

PER CONCEPCIÓ FERRER I SIMÓ

La situació del carrer de Santa Cecília prop del límit del terme municipal sembla que seria motiu per a que sorgira tardanament i que les seues primeres construccions foren tallers o magatzems. En l'actualitat és un carrer curt però ample, sobretot si teneim en compte que els edificis que hi podem trobar no són de més de tres altures, i a més, podem observar diferents mostres d'estils arquitectònics, que van des de principi de segle, com els tallers que cauen al carrer de l'Arbre, fins a les últimes tendències, com les dues últimes vivendes que s'han fet o el Centre d'Assistència Primària.

El seu nom fa referència a un a màrtir romana, suposadament del s.III, de la qual alguns discuteixen diverses dades hagiogràfiques, però que es venerada des del s.V. El seu martiri consta en el Liber Pontificalis durant la persecució de Dioclesia, però aquesta font documental, on es recullen les biografies dels primers papes, presenta l'inconvenient de la seua falta de rigor pel que fa al període des de Sant Pere fins el s.V.

Segons conta la tradició, fou esposada amb un jove patrici pagà, de nom Valerià, al qual aconseguí convertir al cristianisme, motiu pel qual foren tots dos martiritzats. Ella va rebre tres talls de destrat al coll i tardà tres dies en morir. Sembla que fou enterrada al cementeri de Calixt, al costat de les sepultures de les Papes, i es suposa que és la dona de vestit elegant que apareix al costat de les representacions d'Urbà I. El papa Pasqual I trobà les restes de la santa, amb mostres dels tres cops de destrat al coll, i les feu traslladar a l'església de Santa Cecília, que fou reformada en 1599 pel cardenal Sfondato, hay el qual es reconegueren les seues relíquies.

16

El document més antic on apareix Santa Cecília és en el Martirologi de Sant Jeroni, on es menciona la celebració de la seua festa a la Roma del s.IV, centrant-se el culte en l'església que porta el seu nom, al Trastévere, que hauria sigut la seua casa. La importància de Santa Cecília es pot calibrar per la presència de cinc misses en el Sagrament Leonià, del s.V., per aparéixer en el cànon de la missa, i pel fet que la seua església a Roma fou elevada a la categoria de basílica.

En l'Edat Mitjana, en l'ofici diví a Santa Cecília, hi havia una antífona que dia: *cantantibus organis Caecilia virgo suo soli Domino decantabat*, dicens: *Fiat, Domine, cor meum et corpus meum immaculatum, ut non confundan* (al cant del orgues la verge Cecília en el seu cor cantava sols al Senyor, dient: *Faça's, Senyor, el meu cor i el meu cos immaculats, perquè no siga confosa*). Açò sembla que feia referència al fet que en la *Passio Sanctae Caeciliae* es fa menció que en les seues noces amb Valerià ella cantava interiorment a Déu, com a diu l'antífona. Per això, des d'època medieval Santa Cecília ha sigut representada amb un instrument, especialment amb un orgue. I per això se la considera patrona dels músics, en especial de la música religiosa.

La vinculació amb la música ha fet sorgir societats musicals arreu d'Europa amb el seu nom, com la *Congregazione di Santa Cecilia*, de Roma (1566), precedent de l'actual *Academia di Santa Cecilia*; confraries professionals de músics, com la de Barcelona (1599); associacions de concerts com la *Caecilian Society*, de Londres (1785), que popularitzà els oratoris de Handel i Haydin; i associacions per promoure la música sagrada a capella, com la *Cäcilienverein für Länder deutscher Zunge* (1767).

A terres valencianes, la importància de la música en la vida quotidiana i en la sociabilitat es pot vore en el fet que quasi tots els pobles tenen un carrer dedicat a Santa Cecília, o fins i tot, una societat musical com per exemple a Cullera o Enguera, dues bandes centenàries. També, es pot observar en la quantitat d'actes que es celebren en les nostres bandes al voltant del 22 de novembre, com és el cas de la Unió Musical d'Alaquàs, que tots els anys fa l'esforç de preparar algunes activitats extraordinàries, on es pot incloure un passeig pel carrer de la Santa, o, com a mínim, un concert de la banda. L'estructura del carrer, no massa gran, i amb poques vivendes, amés d'estar tancat per la banda que dona a Aldaia, per un magatzem, condiona la vida quotidiana dels seus habitants, que acaben coneixent-se i participant d'un ambient cordial i tranquil. Aquesta tranquil·litat, però, s'ha vist lleugerament alterada en els últims anys per la presència del Centre d'Assistència Primària, concretament la prota d'Urgències cau al carrer de Santa Cecília. La concurrència de personal del centre, de malalts i acompanyants, ha provocat l'augment del trànsit rodat i de vianants, ja que abans de l'existència del CAP si passaves per eixe carrer era perquè o et dirigies a Aldaia, moltes voltes al poliesportiu, o anaves de visita a eixe carrer. De tant en tant, activitats musicals nocturnes fetes al Centre Benàger o a la placeta dels Ollers, pròximes a Santa Cecília, aparquen el silenci momentàniament.

EL CARRER DE LA MARE DE DÉU DEL CARME

PER M.C. SANTA DOMÍNGUEZ PALOP

El carrer Mare de Déu del Carme es troba a la nostra població com un dels carrers principals del barri del Carme: situat al nord d'Alaquàs, limitat pel carrer del beat Gaspar Bono i del Pare León i s'entrecrua amb el carrer Francisco Forment. Paral·lel a l'avinguda de Miguel Hernández, abans Camí Vell de Xirivella, i Sant Joan de Ribera, en aquest carrer viuen 317 persones, de les quals 154 són hòmens i 163 dones.

El carrer de la Mare de Déu del Carme, nom acordat en el ple de l'Ajuntament d'Alaquàs el 25 de maig de 1979, pertany al barri del Carme, anomenat vulgarment "Socusa" per l'empresa constructora: en efecte, en 1949, Manuel Casanova i Giner, delegat de Solares y Construcciones S.A. (SOCUSA) sol·licità una llicència a l'Ajuntament per la construcció de 390 habitatges, segons el projecte de l'arquitecte Javier Goerlich. En 1950, el Secretari General de Gran València notificà a l'alcalde d'Alaquàs que deuria abstenir-se d'edificar fins que fóra aprovat per aquest organismes. Les obres, però, realitzades per fases, finalitzaren abans que el Pla Parcial s'aprovara. Situada sobre anteriors terrenys d'horta, aquesta promoció immobiliària, a més de suposar el primer salt important del creixement urbà cap a l'horta, condicionà en gran mesura les directrius del Pla Parcial que s'aprovaria en 1961, com queda manifest a la documentació urbanística del nostre poble i el traçat del carrers previstos als voltants de la plaça de la Constitució, aleshores anomenada Plaza del Caudillo, i del Castell.

17

La relació existent entre la Mare de Déu del Carme i aquest carrer sembla estar en el fet que una antiga propietària d'aquests terrenys s'anomenava Carme Ruana; en commemoració al seu nom es va posar el nom aquest carrer del barri. El que sí tenim clar és que tots els anys un grup de clavaris i clavariesses d'aquesta mare de Déu, organitzen festes al seu barri: les festes duren set dies, comencen l'onze de juliol, tenen el seu zenit el dia de la Mare de Déu del Carme, el 16 de juliol, i finalitzen el 18. A llarg d'aquesta semana s'organitzen jocs infantils, campionats de futbol i moltes activitats per honorar la Verge.

El nom de Carme és antiquíssim, ja que procedeix d'una muntanya del districte de Haifa (Israel), Carmel, muntanya sagrada per als siris. Carmel és també el nom de la divinitat a la qual es rendia culte en aquest recinte. En el llibre de Josué I, 15, 55 també es parla d'una ciutat situada a quinze kilòmetres d'Hebron, les ruïnes de la qual s'anomenen Karmel. El nom Carme, prové etimològicament de les paraules Kerem i El: Kere en hebreu significa "vinya" i, per extensió, "jardí"; El, prové de l'apòcope d'Eloim "Déu o Senyor". Aquest nom compost significa, per tant, "vinya del Senyor". En llatí, també tenim aquesta paraula Carmen, carminis amb el significat de "poema, cant, música"; de fet, els llatins anomenaven carmen a tot allò de forma poètica o cant: pensem en el Carmen Saeculare, els Carmina d'Horaci, o fins i tot, en els Carmina Burana.

Segons la història de la muntanya Carmel, conta la tradició religiosa, que un profeta anomenat Elies s'hi retirava a resar, ja que Déu havia castigat al seu poble amb un estiu de tres anys; estant un dia allí, va manar al seu secretari que ataüllara l'horitzó, i aquest li anuncià que podia veure un núvol, que creixia fins que va esdevenir pluja. L'església catòlica ha transmés que aquest núvol era la imatge de Maria i durant molts anys, es reuniren allí monjos a resar i fer penitències, creant ja al 500 un temple cristià. D'allí han rebut el seu nom, el de l'orde mendicant dels carmelites. Al segle XI, els mahometans ho dertrüiren tot i van fer fugir els monjos, alguns dels quals arribaren a Itàlia, on començaren a propagar la seua devoció. El més destacat per la seua santitat, pel seu amor a la Verge, i per l'aparició que rebé, fou Simó Stock. Dins d'aquesta orde podem anomenar el carmelità descalç, la carmelitana de la caritat, la carmelitana missionera, carmelitana terciària descalça, o la germana de la beata Mare de Déu del Mont Carmel del tercer orde dels carmelitans.

Narra la tradició que un 16 de juliol, la santíssima Mare de Déu si li aparegué i prometé ajudes molt especials a qui portara el Sant Escapulari com acte d'afecte i devoció i amb el desig de convertir-se i portar una vida més santa. Molt prompte començaren a veure's les benediccions i ajudes que la mare de Déu concedí als que portaven el Sant Escapulari com acte d'afecte i devoció i amb el desig de convertir-se i portar una vida més santa. Molt prompte començaren a veure's les benediccions i ajudes que la Mare Déu concedí als que portaven el Sant Escapulari: s'aturaven incendis, es calmaven les inundacions, s'allunyaven les temptacions, els pescadors es convertien... Es conta que a França, Lluís XI va veure com a un soldat se li clavava la fletxa en l'Escapulari i no sofria cap mal. Altres fonts lligen la devoció a les béneides ànimes, contant que la Mare de Déu prometé visitar en el purgatori als seus devots, el dissabte proper a la seua mort i i concedir-los així el descans.

La geografia apunta a engrandir i perpetuar el seu nom: Mèxic, Argentina, Veneçuela, Colòmbia, Xile, Filipines, Costa Rica, Nicaragua, Perú, Equador, Bolívia, El Salvador, Guatemala, Uruguay,... tenem pobles, ciutats, rius i muntanyes amb el seu nom. Destaquem Maipú- ciutat de Santiago de Xile-, on destaca un temple religiós anomenat Temple Votivo. Lloc de pelegrinació i que, erigit en honor a la Mare de Déu del Carme, recorda la victòria independendista. A Espanya, tenim un municipi anomenat Carmens (Lleó), un municipi d'Anoia anomenat Carme, el barri del Carmel a Barcelona,...Concretament a València l'honrem amb el convent del Carme, fundant al seu orde al 1281, convertit hui en dia en el Museu Provincial i Acadèmia de Belles Arts; el centre del Carme, una subseu de l'IVAM; el famós barri valencià del Carme, situat al sector noroest del casc antic de la ciutat; l'església del Carme, construïda després de la conquesta de Jaume I- antiga església de Sant Nicolau i la Santa Creu-; i el Museu de Ciències naturals del Carme (Onda), fundat per l'orde carmelita al 1952 a l'estil clàssic. Aquest nom ha influït també en altres aspectes de la nostra cultura: l'òpera de G. Bizet Carmen, la pintora de l'art figuratiu Carmen Laffon, Came Saura o Carmen Martínez-Bordiu, entre altres.

El 16 de juliol, data que se li aparegué a Sant Simó, totes les dones anomenades Carme celebren la seua onomàstica. La festa del Carme fou instituïda abans de 1386. Al segle XVIII, ciutats com València o Reus hom celebrava aquest dia fires i balls. Hui en dia en aquesta data són freqüents les processons marítimes amb la imatge mariana embarcada, ja que és la protectora dels mariners. Aquest dia és una festa de llum i flors per honrar la seua patrona.

El present article ha rebut la col·laboració de Alicia Fidalgo.

Aquesta informació ha estat extreta per transmissió oral, no per documents històrics.

18

L'orde té el seu origen en un grup d'ermitans- croats i pelegrins- establerts a mitjans del segle XII al mont Carmel. La seua regla fou redactada a partir del 1206 per Albert de Vercelli, patriarca de Jerusalem i confirmada per Honorí III el 1226.

General de l'orde que aconseguí d'Innocenci IV l'aprovació de l'orde dins del mendicants: propagà el culte a Maria i la devoció a l'escapulari. Gràcies a ell, l'orde adquirí un gran impuls, especialment als centres universitaris, on tingué un paper destacat dins la teologia escolàstica.

El Sant Escapulari és un cordó que es porta al coll cam dues peces de tela color café; una es posa sobre el pit i l'altra a l'esquena. Es porta baix la roba.

Després es fundaren més convents en les nostre terres d'ordre carmelita: Requena, Viver, Onda, Ontinyent i Vila-Real.

El mateix dia es celebren el noms Faust, Rinelda, Carmela, Carmel, Hilari i Hilària

CARRER DE LA MARE JOSEFA CAMPOS

PER JAUME SANZ PERPIÑAN

Trobem el carrer de la Mare Josefa Campos, entre dues de les artèries principals del nostre poble, de forma paral·lela a les avingudes de Blasco Ibañez (la carretera que uneix València amb Torrent, passant per Xirivella) i de Miguel Hernández, i entre ambdues. Més concretament, i seguint la circulació dels vehicles, el carrer va des del carrer de l'Est al carrer del Pare Guillem, amb una longitud de 315 m.

Com a fet destriable, i destacant un gran encert per parte del que van ficar el nom al carrer, aquest es troba a la banda de darrere de l'escola que duu el mateix nom, i al costat esquerre del convent, la Casa Mare que la Mare Josefa Campos va obrir en Alaquàs quan va començar la seua obra. Però una dona del nostre poble, que va realitzar una labor tant important que encara hui és continuada per altres dones que s'han dedicat a l'ensenyament cristià, tingué una vida com tenim tots, una vida que podeu observar al

següent resum biogràfic:

Josefa Inés Campos Talamantes va nàixer a Alaquàs el 21 de gener de 1872, al si d'una família humil, coneguda com la dels Andalillos, que vivia al carrer dels Benlliure, composada per un matrimoni i tres fills. Els seus pares, Francisco Campos, esquilador d'ofici, i Mariana Talamantes, són senzills aldeans, molt hornats i cristians de la localitat. Ella era la menor de la família i fou batejada al dia següent de nàixer. Tenia un caràcter molt alegre, i jugava amb les xiquets de la seua edat, com qualsevol altra, però l'alegria no estava renyida amb la senzillesa i amb un innat retraïment que allunyava Josefa Inés de tot allò que poguera afalagar la vanitat femenina. En només deu anys, i un any abans de pendre la Primera Comunió, el Cura Forriol, rector de la parròquia d'Alaquàs, ja l'encomanà alguna feina en l'església, com va ser tindre cura de la llàntia.

Quan comptava amb dèsset anys, sentí el desig d'ingressar en l'orde de les Adoratrius que hi havien al poble. Viatja a Madrid per tal d'ingressar com a Postulant i després com a Novícia. Però una greu malaltia feu que haguera de tornar a Alaquàs a reposar, abandonant per un temps la seua vocació.

Amb vint anys intentà novament ingressar en les oblates de Pare Serrà, però sense tindre tampoc èxit. Així, es dedicà amb il·lusió a l'ensenyament de la doctrina cristiana en la parròquia, dirigida del Pare Bernardino Maria d'Alaquàs. Ingressà en les Filles de Maria i prompte fou designada presidenta.

En 1899, en vint-i-set anys, centrà la seua actuació en la catequesi de la parròquia. Anà envoltant-se de col·laboradors fidels que seguien la seua empremta. La primera d'elles fou Dolores Guzmán Taberner. Començà també la seua actuació catequística en Aldaia. Poc a poc i any rere any anà obrint centres de catequesis en diferents pobles dels voltants d'Alaquàs, obrint l'any 1902 el del nostre poble, lloc que la veié nàixer. Aquest mateix any es juntà amb algunes catequistes per tal de dur una vida en comú, en una casa al carrer del Forn, núm. 7. Així, podem observar l'escut de l'Obra, un cor del qual ix per la banda superior una xicoteta flamarada de foc, cor amb set punyals clavats, que representen els set dolors de la Mare de Déu dels Dolors, i al voltant una inscripció que diu: "Pren el xiquet i cria-me'l". Aquesta inscripció, que es troba al llibre de l'Èxode 2, 9, està treta dels orígens de Moisés, un infant que hagué de ser abandonat per la seua família i que, després d'haver estat trobat per la filla del faraó d'Egipte, va ser criat com possible successor d'aquest, però que no arribà a ser-ho perquè s'adonà de la seua procedència i es convertí en líder del poble israelita que treballava com a esclau dels egipcis.

El 19 de març de 1909, les catequistes internes comencen a dur un hàbit negre, modest, aprovat pel director espiritual del grup, el Pare Bernardino Maria d'Alaquàs (que de nom era Estanislao Martínez Rox, i que havia nascut a Alaquàs i que era el que havia format espiritualment per la Primera Comunió a Josefa Inés). Just un any després, el 19 de març de 1910, obri la casa del carrer del Pare Guillem, l'actual seu de l'ordre religiosa que ella va fundar.

El 1913, va rebre permís de l'arquebisbe Victoriano Guisasola, admirador de l'obra, per obrir en la casa un oratori.

Del 19 de gener al 22 de març de 1914, Josefa presenta en l'Arquebisbat el Directori o reglament que ha escrit per al seu grup, rep com a nou director espiritual del grup al sacerdot José Bau Burguet, rep l'aprovació del Directori i el publica. Un any després, el 19 de maig de 1915, obté el reconeixement civil com a societat. Es traslladà a València per facilitar l'accés a altres centres de catequesis, degut a la dificultat de transport des d'Alaquàs.

Cinc anys més tard, el 15 de setembre de 1920, inicia el primer internat gratuït de xiquetes pobres. Replega set en honor de la Dolorosa. Els diran les doloretetes. En altres de les cases que han anat obrint-se per la diòcesi, anirà estenent-se la pràctica. I així, comença a pensar en transformar l'Associació en un veritable Institut Religios.

El 14 d'abril de 1922 es rep l'aprovació de Roma com a Institut de Dret Diocesà i sis anys després, el 14 d'abril de 1928, emeten la professió religiosa perpètua la fundadora, Josefa, i les primeres religioses.

Entre 1931 i 1939, anys de gran tensió política que acabaren en una confrontació militar, la Guerra Civil, que enfrontà fins i tot a germans, les cases començaren uns anys amb inquietud, acabant en una dispersió de les Germanes de l'ordre, després de la confiscació per part de les autoritats dels béns de les diferents cases en començar la guerra.

Una vegada acabada la guerra, les coses van tornat a la normalitat. Comencen a donar-se catecismes i van reobrir-se les cases anteriors.

Al març de 1941 es celebra Capítol de la Congregació (la reunió de les Germanes per decidir les coses importants de l'ordre, entre elles quina és la que va a ser Superiora General de l'orde), i Josefa és elegida com a Superiora General. S'incrementen les vocacions i les diverses catequisis de les que es van fent càrrec les Operàries Doctrineres.

El 6 d'abril de 1946 es reuneix de nou el Capítol General. La Mare Josefa és reelegida Superiora General i el 27 d'octubre es demana a Roma el Decret d'Alabança, amb el qual es volia donar validesa a la Congregació que la Mare Josefa Campos havia creat.

El 29 de juny de 1950, quaranta-huit anys després d'haver començat la seua vida en comunitat amb altres catequistes, la Mare Josefa Campos va morir després d'una breu enfermetat. Cinc anys més tard, en 1955, el 22 d'octubre, es nomenà una comissió, formada per preveres i seglars, per traslladar les retes de la Mare Josefa a la Casa Mare que va fundar i per fi, el 5 de novembre del mateix any, després d'un vetlatori a la capella de la Mare de Déu de l'Olivar i d'un seguici fúnebre en el que participaren preveres i habitants d'Alaquàs i de pobles de la rodalia i d'on hi havia una Casa de l'orde, les seues restes, passaren a descansar en la capella de la Casa Mare, on encara es troben per recordar i venerar la figura d'una de les dones més importants que ha donat el nostre poble.

20

La inscripció de la làpida que es col·locà sobre el seu fèretre, diu allò que podeu llegir a continuació:

"Ací descansa en pau esperant el dia de la resurrecció la Rev. Mare Josefa de la Virgen de los Dolores Campos Talamantes, fundadora i primera superiora general de la Congregació d'Operàries doctrineres de Nostra Senyora dels Dolors. Ànima de senzillesa i humilitat evangèlica. Amantíssima del sacerdocí. Apòstol de la catequesi. Tu, Senyor, que vas nomenar gran al regne del Cels a qui fera i ensenyara, glorifica a la que feu i ensenyà".

Després de tot açò, s'inicià un procés diocesà de beatificació, procés al qual declararen religioses i religiosos, seglars, tot en fi, persones que havien conegut en vida a la Mare Josefa Campos, que hviem compartit amb ella alegries i penalitats, i que desitjaven, com molts habitants del nostre poble, la prompta beatificació d'una figura tan important del nostre oble, a la que, de moment, només se l'ha declarat Venerable.

En l'actualitat, l'orde de les Operàries Doctrineres, que tenen la Casa Mare en Alaquàs, tenen altres cases per tot el territori d'Espanya, i també un total de 4 cases (que el primer dia de gener de l'any 2000 seran 5), en diferents països d'America Llatina, on la feina començada per la Mare Josefa es porta endavant amb una intesitat tant forta com la que tenia Josefa Inés quan va començar la seua obra.

CARRER DE ISABEL I LA CATÒLICA (O DE CASTELLA)

PER JESÚS FERRER I ROBLES.

Isabel I de Castella dita la Catòlica va nèixer a Madrigal de las altas Torres en 1451 i va morir a Medina del Campo en 1504. Fou Reina de Castella i Lleó durant 30 anys, des de 1714 dins la seua mort.

Filla de Joan II de Castella i d'Isabel de Portugal. La seua arribada al tro no fou de forma hereditària, ja que no li corresponia a ella sinó a la seua cosina, però una sèrie de coincidències històriques van canviar el seu destí. En morir el seu germà Alfons en 1468 va ser recolzada com a futura reina per una part de la noblesa castellana que veié en ella la possibilitat d'arrabassar a la monarquia la direcció política i del domini socioeconòmic. El seu germanastre Enric IV, va acceptar el Pacte de Guisando (9-1468) que el tro seria per a Isabel i no per a la filla d'aquest Joana la Beltraneja. Enric no havia obligat a acceptar aquest acord, tot i esperant guanyar

temps per recuperar el poder.

Per a consolidar la posició d'Isabel, els seus consellers, entre ells l'arquebisbe de Toledo; van aconsellar-li el casament amb el príncep i hereu de la Corona d'Aragó, Ferran. Les noces van tenir lloc a Valladolid (aleshores capital de Castella) el 19 d'octubre de 1469, no obstant hagueren fer-se en secret perquè forts ininteressos s'hi oposaven; entre ells Luis XI de França que veia un perill per al seu país la unió de Castella i Lleó amb la Corona d'Aragó; el germanastre d'Isabel (Enric IV) considerava millor el matrimoni amb Alfons de Portugal; fins i tot entre l'alta noblesa també ni havia una oposició perquè hi veien un reforçament de la monarquia i una pèrdua dels seus privilegis envers aquesta. Malgrat tots aquests impediments la boda es va realitzar, ja que era beneficiosa per ambdós: per a Ferran, de la dinastia dels Trastàmara, venia a ser un reforç per combatre la insurgència de Catalunya, que mai havia vist amb bons ulls, al rei d'origen castellà, i també per aturar els desitjos expansionistes de França cap al sud; per a Isabel, com ja s'ha esmentat, era el pes necessari per reblar el seu poder davant Joana la Beltraneja i els seus aliats. El contracte matrimonial, signat a cervera el 5 de març del mateix any, obligava Ferran a viure a Castella, lluitar per la causa de l'encara princesa i ocupar un segon lloc al govern del país, solament la seua gran personalitat invalidarien en la pràctica aquesta clàusula.

Quan es donà a conèixer el casament, Enric IV va trencar el Pacte de Guisando i amb l'ajuda de gran part de la noblesa tornà a anomenar a la seua filla, Joana, hereva al tro. No obstant la ràpida actuació de Ferran i l'ajuda del pare d'aquest, el rei Joan II de la Corona d'Aragó (que tot just patriciat, rics jueus de Castella i membrar de l'alta noblesa (la família dels Mendoza) tornaren a donar suport al bàndol isabelià. Amb el seu suport Isabel es proclamà reina de Castella a la mort d'Enric IV l'onze de desembre de 1474. No obstant la guerra no acabà amb la mort d'aquest, ja que Joana va rebre el suport de Portugal i de moltes ciutats castellanès. Aleshores sorgeix la figura diplomàtica de Ferran que va anar convencent amb bones paraules o per la força els adversaris de la seua muller. Les victòries del Toro (març de 1476) i Albuera (febrer de 1479) junt amb el reconeixement per part de les Corts de Madrigal (Abril de 1476) signifiquen el control del regne castellà per part dels isabelins.

Ferran va aconseguir que l'acceptaren també com a rei (o com a consort de la reina), ja que la seua actitud de suport cap Isabel i cap a Castella havia quedat palés de manera definitiva en la guerra civil castellana. Cal tenir en compte que el matrimoni realitzat 1469 no significava la unió dels dos regnes, Castella i Lleó per una part i la Corona d'Aragó per l'altra, sinó una simple aliança per unir esforços front a l'infidel. No ens hem d'estranyar d'açò ja que a la mort d'Isabel no serà Ferran que la succeïssa sinó la filla d'ambdós. Per tot açò utilitzarem sempre la terminologia Isabel I i Ferran II, que aquest no fou mai rei de tota la monarquia hispànica (futura Espanya) i no por adoptar el terme Ferran I com alguns historiadors li atorguen equivocadament.

El primer objectiu dels nous monarques fou el restabliment de l'autoritat reial i així s'inicia una política de prestigi de la monarquia, va abolir en 1480 els drets que Enric IV havia atorgat a la noblesa i incorporà a la corona el govern de l'Ordre de Calatrava. També reformà l'administració amb l'estructuració del Consell Reial, una selecció més acurada dels funcionariats, la Creació del consell de la Santa Hermandad, expressió de l'aliança entre la corona i els municipis, estava encarregar de mantenir l'ordre públic, així com també millorà el govern dels municipis i de l'administració de justícia. La Santa Hermandad està dirigida per un consell presidit pel bisbe de Cartagena, representant directe de la corona, i per un cos permanent de 2.000 soldats, capitanejats per Alonso d'Aragó, germà de Ferran II. La Santa Hermandad va netejar el camp de bandolers i restablí l'ordre territorial de Castella.

Per altra banda es va intentar reduir el poder de la noblesa, sobretot de l'alta, ja que havia i podia tornar a suposar un perill per al regnat d'Isabel. Així a les Corts reunides a Toledo en 1480 s'exigeix als nobles que tornen la meitat de les rendes usurpades des de 1564, any en que comença a defallir l'autoritat reial. S'organitzà el Consell Reial i els

grans magnats foren exlosos d'aquest en profit de la xicoteta noblesa, ciutadans o conversos. També va passar a dominar els ordes militars de Santiago (1476), Calatrava (1487) i Alcántara (1492) que va suposar uns ingressos anuals de 145.000 ducats.

En l'aspecte econòmic reforçà les finances públiques, mitjançant una més dura i racional política impositiva, així com els diversos sectors econòmics del país. El sanejament de la hisenda va permetre doblar els ingressos, i poder cobrir les costoses campanyes militars (la soldada) del descobriment d'Amèrica, conquesta del Regne de Granada i les guerres d'Itàlia.

Impulsà la reforma de l'Església, amb un major control dels recursos eclesiàstic per part de la Corona; així com la imposició d'una major disciplina als convents. Monestirs i sobre el clergat secular. El seu fanatisme religiós, on identificava al no-cristià com enemic del regne, l'animà a crear la Inquisició en 1478, que tenia per missió perseguir a tot aquell nou-cristià que haguera tornat a les seues antigues creences. L'Església castellana donà suport a la introducció d'aquesta al concili de Sevilla del mateix any. Anys després crearia el consell de la Suprema i General Inquisició en 1483, que suposava la culminació del projecte iniciat cinc anys abans.

Seguint la seua política intransigent contra tot allò que no fos pròpiament cristià o castellà va expulsar el jueus el 30 de març de 1492 i els mudèjars (1) granadins, que s'havien aixecat contra la intransigent política del Cardenal Cisneros, van ser obligats primer a convertir-se i deu anys després foren també fets fora. Aquestes expulsions van ésser molt negatives per a l'economia i política castellanques, ja que van deixar un buit considerable a la societat castellana de finals del segle XV.

Ferran II, veient l'actuació de la seua muller a Castella, intentà seguir les mateixes passes per tal de consolidar el poder la monarquia sobre el seu regne: instaurà la Inquisició Castellana (1487), expulsà els jueus (1492), reformà el govern del Consell de Cant i posà fi al domini dels estaments privilegiats de la ciutat. No obstant les Cortes de la Corona d'Aragó van continuar tenint una regularitat i un pes de decisió important en aquesta part de la Mediterrània.

La política exterior d'Isabel I, no sols fora dinó també dins la península va estar orientada per seu marit, que col·laborà activament en la conquesta de Granada i de les Illes Canàries (1484-96). En 1492 autoritzà l'empresa de Cristòfol Colom, i si bé en un primer moment no va demostrar gran interès si que tingué clar des del principi que era una possessió exclusiva del Regne de Castella i Lleó, i que els catalano-aragonesos tenien vedat el pas; així va creure més importat mantenir el monopoli exclusiu per obrir la colonització als súbdits del seu marit fet que hauria contribuït a la unió de Castella amb la Corona d'Aragó.

Altres historiadors defensen que la reina tenia un gran interès en el viatge de Colom perquè desitjava poder atacar els turcs otomans per la seua rereguarda. També les expedicions dutes a terme contra els musulmans del nord d'Àfrica van tenir el suport i iniciativa de Ferran II que veia en el control d'aquestes una major seguretat pels seus ports. No obstant tampoc li calgué al monarca de la Corona d'Aragó una gran insistència ja que el principal suport de la conquesta de Melilla en 1497, anys més tard Cisneros, continuaria l'ocupació nord-africana.

En general no intervingué en els assumptes del seu marit respecte a la Corona d'Aragó. I la seua poca simpatia pels catalans es manifestà en la seua proposta que calia reduir-los per les armes abans de patir les seues corts, i així va recomanar el seu sogre Joan II de la Corona d'Aragó –recordem que aquest rei era castellà i no xafà Catalunya fins que no tingué quinze anys i que no tenia massa simpaties pels catalans- que, després de la Guerra Civil de 1472, no perdonara els vençuts.

Els últims anys de la seua vida van ser prou amargs per ella, per la mort del seu fill Joan, en 1497 i per la follia de la seua filla Joana, casada amb Felip el Bell. A la seua Mort li succeí la seua filla Joana I, la Boja. Molt prompte es van adonar de la incapacitat d'aquesta per regnar i la van apartar del govern cedint-lo al seu pare Ferran II. Tot i que havia estat nomenat governador va ésser rebutjat per la noblesa castellana –que el continuava considerant un rei estranger- i va haver de renunciar a favor del seu gendre Felip el Bell, i que mitjançant els acords de Villafàlia (1506) va esdevenir Rei de Castella i Lleó. Però la sobtada mort de Felip va precipitar de nou la regència Ferran, marit de la qui serà per alguns la primera i més important reina de Castella.

1. Els mudèjars o mudèixars van ser els musulmans que restaren a la península Ibèrica sota govern cristià; molts d'ells abjuraren de l'islam i es batejaren fent-se així cristians, aleshores s'anomenen moriscos.

CARRER DE LES GERMANES CUBELLS

PER JESÚS FERRER I ROBLES

Els fets que esdevingueren la mort de les germanes Dolores i Encarnació Cubells representa un dels grans misteris de la història recent d'Alaquàs. El perquè, el com i el qui, encara que més o menys se sap com va succeir ningú arriba a explicar-se perquè fou deixa forma tan tristament especial. Bo, però anem pam a pam, com diuen els homes d'aquesta terra quan volen explicar alguna cosa amb deteniment i sense deixar-se res.

Dolores i Encarnació Cubells Nemesio van nèixer en 1887 i 1891, van viure des de molt menudes a l'alqueria del Pollastre, que està situada entre els termes d'Alaquàs, Xirivella i Picanya, prop d'on avui es troba el poliesportiu d'aquest darrer poble.

L'alqueria que tindria aleshores unes 50 o 60 fanecades d'horta, vinya i arbres fruiters donava treball als homes i dones de la família i a tres o quatre famílies de jornalers, que hi vivien i treballaven tot l'any. L'estat ruïnós que presenta vui en dia és un mal exemple del seu passat esplendorós, que a principis de segle significava un negoci rendible per als seus propietaris. El malnom, els Pollastre, que ha rebut aquesta família com podeu observar ve de l'habitatge que posseïen. Cal tenir en compte que l'alqueria encara que es troba dins el terme de Xirivella, el nucli urbà d'Alaquàs era i és el més proper que hi té, per això fou amb la gent d'aquesta localitat amb la qui van tenir més relacions; sobretot després que els Cubells adquiriren una casa, que encara poden observar hi un dia al carrer de València d'Alaquàs. En ella passaren llargues temporades, sobretot quan no tenien molta feina a l'alqueria o havien de fer la seua jornada al poble. Una vegada acabaven les seues feines a l'alqueria solien atansar-se fins al poble on bé assistien a missa, donaven catequesis a les monges doctriñeres o simplement xerraven amb la gent. També van formar part de l'Adoració Nocturna, de la qual el seu germà el tio Miquelet el Curro seria un membre actiu destacat, i on en general van mantenir una vida social prou activa.

El fet de ser una família amb diners, una alqueria amb terres i fins i tot un estatger per treballar-la, els va permetre disposar de temps lliure que van dedicar sobretot a freqüentar l'església, com ja hem mencionat abans, però també ajudar amb la seua almoïna els més necessitats. Citarem com a curiositat que darrere la porta de la casa del carrer de València, tenien sempre guardades monedes d'un xavo (10 cèntims) per donar-les al primer captaire que toqués demanant un "per l'amor de Déu". Aquesta generositat era factible pels diners que disposaven, i per això els Cubells eren considerats com a rics per la gran majoria del poble. Se'ls admirava però també se'ls envejava.

Aquesta és la situació en la que vivien les nostres protagonistes durant els primers anys del segle, on els governs conservadors i progressistes s'alternaven en el poder, i on la república i la dictadura van permetre la llibertat o tolerància religiosa i de pensament. L'alçament del general Franco el 18 de juliol de 1936 va canviar molt les coses, la localitat d'Alaquàs va quedar dins de l'àrea de control del bàndol republicà i els "comitès", òrgans de govern i control local es van dedicar a acabar amb tot aquell que es considerara sospitosos de conspirar i donar suport, encara que fos moral, contra la República. Entre aquests es trobaven: els religiosos, els carlistes on els conservadors o les famílies amb diners. Dins d'aquest grup es trobaven enclavades les germanes Cubells. I és per això que les van veure sospitoses d'alta traïció i van decidir acabar amb les seues vides.

José María López Bort, Jutge Municipal i encarregat del Registre Civil d'Aldaia, que en l'acta que va alçar quasi tres anys després (20-6-39) reflexava els detalls de les seues morts. Hem de tenir en compte que és l'única font de l'època amb la que comptem, i potser tinga errors que ens confonguen.

Ja havien sigut amenaçades de mort en diverses ocasions i havien sofert robatoris amb intimidació, no obstant ningú esperava que la cosa pogués anar més enllà per això els fets que tot seguit contarem va deixar bocabadats a tothom. Tot va succeir més o menys així: un grup d'homes, alguns d'ells forasters que vivien a Alaquàs i les coneixen, les van pendre per la força quan es trobaven a l'alqueria del Pollastre, segurament no podrien presentar gran resistència ja que no eren massa joves, 49 anys la major i 45 la menuda. Buscaven a altres membres de la família però no van poder fer-se amb el seu germà Miquel, l'home principal de la família, ni amb el fill d'aquest que van fugir per la teulada amagant-se a la casa del carrer València; ni tampoc a José, un nebotet d'elles i germà d'aquest últim, que es saber va escapolir i pugué observar tot el que succeïa

Aquesta persecució contra tota la família Cubells demostra que no volien acabar amb unes germanes religioses sinó amb un llinatge amb calés. Se les endugueren a un paratge allunyat del poble al Camí de les "Charres" (Gerres), prop del Mas dels Capellans, que es troba pel camí d'Alaquàs a Ca la Curra. Una vegada allí van a acabar amb les

seues vides cremant-les completament, prenent esborrar tota pista o evitar crear futures màrtirs (sense cos no hi ha veneració). Malauradament van tenir èxit ja que sols s'ha trobat un osset d'una d'elles. A la notícia en arribar al poble va esgarrifar a tota la gent, tant del republicans com dels franquistes, ningú esperava que pogueren arribar a fer una cosa pareguda amb aquelles innocents dones, que res tenien a veure amb la guerra que llavors s'iniciava. En un primer moment les van soterrar al cementeri d'Aldaia, després passaren al d'Alaquàs, ja que la seua família així ho va sol·licitar. A diferència d'altres alaquasers que van ser assassinats durant la Guerra Civil, les germanes Cubells, no apareixen en cap registre eclesiàtic (defuncions o soterraments) de l'església de l'Assumpció; tampoc hi ha constància d'elles a la cripta situada en aquesta on si es troben els germans Lluna, Tomàs Martínez Medina o José González Huguet. Tot açò dificulta la recerca sobre les seues vides i li dona un caire de misteri que ens fa plantejar-nos algunes qüestions: per què no apareix cap referència? o es que al no trobar-se més que un osset no era suficient per poder considerar-ho- prova de la seua mort? O pot ser al ser dones (una d'elles monja seglar) no es mereixien els mateixos honors? No vull tirar llenya al foc, solament considerar que si bé s'els va retre homenatge dedicant-los un carrer (que sols tenia una casa en aquell moment molt diferent del que els van assignar a Xirivella), aquest fou parcial i discriminador respecte al que havien rebut la resta de homes morts pel mateix bàndol.

No voldria acabar sense donar les gràcies a totes aquelles persones que ha facilitat aquest estudi: M. Cubells i muller, F. Moret, i V. Estarlich . Desitjaria animar als que tinguen curiositat o coneixements sobre el tema a ampliar aquesta investigació que facilite la resposta a les preguntes que encara queden per resoldre.

EL CARRER DEL 8 DE MARÇ

PER CONCEPCIÓ FERRER I SIMÓ

El carrer 8 de Març, que en el moment d'escriure aquestes retlles sembla un camí de carro, si no fóra per la terra roja, els obrers i el material de construcció que s'hi han instal·lat, permet fer una metàfora amb la situació dels drets de moltes dones arreu del món, especialment als països subdesenvolupats. És un carrer en construcció, com en construcció està encara una societat que iguale els drets de les dones als del homes, i els respecte tots.

La data del 8 de Març és una data simbòlica de la lluita de moltes dones al món que han lluitat, i encara lluiten, per aconseguir allò que a molts homes se'ls havia donat pel senzill fet de ser-ho. La història del feminisme és una carrera d'obstacles contínua, en la qual quan s'ha superat una tanca, n'apareix una altra que s'ha de salvar, i després se'n

torna a trobar una altra.

Les primeres manifestacions feministes sorgiren en la Revolució Francesa, amb la Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana (1791), però es feren molts patents al llarg del s. XIX, quan les idees polítiques, com el liberalisme, i el processos econòmics i socials, com la revolució industrial, provocaren canvis i noves situacions, com la lluita per la igualtat de drets i el treball femení. De fet, el 1848 a França, els Estats Units i a la Gran Bretanya el moviment feminista destacà pel seu activisme.

Una de les lluites més destacades fou la que pretenia aconseguir el dret a vot per a les dones, i en conseqüència, la seua participació política com a ciutadanes de ple dret. Als Estats Units i a la Gran Bretanya les anomenades sufragistes portaren a terme una lluita molt activa, amb manifestacions i mesures de protesta diversa, que estengueren ràpidament la proposta. Però els resultats no arribaren fins a 1920, junt amb Canadà, mentre que la URSS ja l'havia aprovat en 1917. Equador fou el primer país sud-americà que l'accepta en 1929, i Espanya ho faria en 1931, quan es permetria el vot a les dones fadrines i vídues però només en eleccions municipals.

Foren els partits socialistes i marxistes els que més sensibilitat mostraren per la lluita feminista, tot i que amb reticències i prudències innecessàries, i sovint perquè anaven vinculades a reivindicacions laborals. De fet fou la Segona Conferència de Dones Socialistes la que aprovà establir el dia 8 de Març com a Dia Internacional de la Dona Treballadora, per reivindicar els drets de les dones. L'elecció de la data suposava el reconeixement a les dones treballadores del tèxtil que el 8 de març de 1908 s'havien manifestat per reivindicar els seus drets com a ciutadanes i com a treballadores pels carrers de Nova York, en una important jornada de lluita.

Però no serà fins després de la Segona Guerra Mundial que la difusió i consolidació de la democràcia, l'ampliació del mercat de treball i el reconeixement al treball de les dones durant la guerra, en tots els àmbits, possibilitaran, poc a poc, la conscienciació del poder polític de modificar lleis i arribar a acords internacionals per la igualtat dels drets polítics (1952), per la igualtat de salaris (1953), per la igualtat del dret al treball (1960), per la igualtat en l'educació (1962) o per la igualtat en els drets matrimonials (1964).

A l'estat espanyol el moviment feminista començarà a difondre's al s. XIX, amb l'activitat de dones com Emilia Pardo Bazán i Concepción Arenal. Però el menor desenvolupament econòmic, respecte a altres països d'Europa, farà que fins el 1918 no comencen a sorgir diverses organitzacions de dones que reivindiquen el sufragi femení, destacant l'Associació Nacional de Dones Espanyoles, on participà Clara Campoamor. L'aprovació del vot femení restringit, a fadrines i vídues, i només en eleccions municipals coincideix amb la proclamació de la Segona República. Les Corts Constituents reconeixeren en la nova constitució el dret de les dones a votar i a tindre càrrecs polítics, però fins l'1 d'octubre de 1931 no s'aprovarà la llei que regule el dret, i després de molts debats on Clara Campoamor i Victòria Kent van haver de superar moltes reticències masculines. Altres lleis importants per a les dones, com la del divorci o el dret a l'avortament, aprovat pel Parlament de Catalunya, foren derogades posteriorment després de la Guerra del 36.

A patir dels anys 60 i 70 el moviment feminista a Europa i els Estats Units recuperarà el seu esperit de lluita però amb reivindicacions més pròximes a les qüestions personals com el divorci, l'avortament, els anticonceptius, la relació entre el treball i la maternitat. I l'any 1975 fou declarat l'Any Internacional de la Dona, amb resultats més formals que efectius, però amb el que suposà de difusió d'unes reivindicacions, encara vàlides, especialment als països subdesenvolupats.

En l'última declaració de Justícia i Pau, amb motiu del Dia Internacional de la Dona Treballadora, denunciaven que les dones, que són la meitat de la població mundial, suposen un terç de la mà d'obra assalariada i aporten dos terços

de les hores de treball total, i a canvi reben una desena part dels salaris i tenen menys de l'1% de la propietat mundial. A més, tres quartes parts dels pobres del món són dones, i dues terceres parts dels analfabets són dones. Són el 80% de la mà d'obra camperola del Tercer Món i el 80% dels deportats i refugiats del món.

A l'estat espanyol són majoria en el treball a temps parcial, en treballs en precari, en l'economia sumergida i en taxes de desocupació. A més, continuen havent salaris inferiors per a dones per fer la mateixa feina que els homes, i es considera un inconvenient que la dona tinga fills a l'hora de contractar-la. Entre les famílies pobres, més de la meitat són monomarentals, és a dir, que el cap de família és una dona. I la violència domèstica continua tenint com principal víctima la dona.

Com es pot observar, encara queden coses per fer en benefici de les dones, i per a millora de tota la societat.

CARRER DE RIGOBERTA MENCHÚ

PER CONCEPCIÓ FERRER I SIMÓ

Estaria bé que Rigoberta Menchú vinguera un dia a Alaquàs per inaugurar un carrer amb el seu nom, i que aquest carrer fóra ben bonic. Segurament estaria contenta de vore com a milers de quilòmetres de Guatemala, el seu país, hi ha gent que s'en recorda d'ella i de la seua lluita. Així mateix, li agradaria comprovar com, al barri on estarà el carrer Rigoberta Menchú, estarà també, la plaça de la Llibertat, un dret de totes les persones del món, que encara avui dia està sense garantir.

El carrer de Rigoberta Menchú és en aquest moments un carrer en projecte on ja s'alça una finca, on cada dia uns obrers es guanyen el fornall pujant pilars i parets, i on els jubilats s'expliquen uns als altres com va disposat el clavegueram i a quin pas marxen les obres. Està en construcció, com en construcció està el món que Rigoberta Menchú voldria. Però qui és Rigoberta?

Rigoberta Menchú va nàixer el 9 de gener de 1959 a Ximel, un poblat del municipi d'Usphantant, al nord de Guatemala, al sí d'una família de nou fills pertanyent a l'ètnia maia-guixé. Als cinc anys va començar a treballar, junt als seus pares, als grans latifundis, i ja adolescent, començà a treballar d'empleada domèstica a la ciutat.

Les adversitats començaren quan un germà seu fou assassinat per un esquadró a sou dels terratinents, els quals pretenien així expulsar els indis del seus poblats. Després el seu pare morí cremat viu a mans de la policia després d'haver assaltat l'ambaixada d'Espanya a Guatemala, l'any 1980, per protestar contra la proliferació i la impunitat de crims com el comés sobre el germà de Rigoberta. Deprés d'això, els Esquadrons de la Mort segrestaren, torturaren i assassinaren la seua mare, entre molts altres indígenes.

Mentre dues germanes de Rigoberta es feren guerrilleres, ella optà per la lluita pacífica i s'exilià a Mèxic en 1982. Començà a donar-se a conèixer en la defensa dels Drets Humans, especialment dels indis americans, va escriure el llibre *Me llamo Rigoberta Menchú, y así me nació la conciencia*, i arribà a donar el seu testimoni i a exposar la situació dels Drets Humans a Guatemala davant les Nacions Unides; anant sempre vestida amb el vestit típic de l'altiplà guatemaltec: l'hupil.

El govern de Guatemala la feu detindre quan en 1988 rigoberta intentà tornar al seu país, d'on fou expulsada. I no fou fins 1991 quan pogué tornar a un congrés de comunitans indígenes d'Amèrica que s'oposaren al caràcter festiu que se li volia donar al cinqué centenari de l'arribada dels castellans a Amèrica. Fou precisament en eixa reunió, on sorgí la candidatura de Rigoberta Menchú al Premi Nobel de la Pau, i el 16 d'octubre de 1992 es donava a conèixer la concessió.

Però el treball de Rigoberta Menchú no té aturador. El seu paper fou determinant en l'acord de pau que en 1996 va signar el govern de Guatemala i la guerrilla Unitat Revolucionària Guatemalenca (URGN). Actualment està col·laborant en el procés de pau a Colòmbia, i pretén crear una xarxa de suport a eixe procés amb la concurrència d'altres Premis Nobel de la Pau. També podria declarar davant el jutge de l'Audiència Nacional, Baltasar Garzón, per aportar el seu testimoni sobre el genocidi durant la dictadura d'Argentina.

Estaria bé que el dia que Rigoberta Menchú vinguera a inaugurar el carrer que porta el seu nom li quedara menys feina per fer.